

BLOMMENHOLM VEL

1911—1961

BLOMMENHOLM VEL

Professor Anatol Heintz, Blommenholms Vels formann i jubileumsåret, leter efter fossiler i Blommenholmfjellet.

TANKER VED FEMTI-ÅRS JUBILEET

Av professor, dr. philos. *Anatol Heintz*

Femti år — nesten halvannen mannsalder — er en lang tid. Mye vann har rent ut i Solvikbukta, og mye slam og skitt er blitt avsatt på bunnen i den tiden. Fra en idyllisk badestrand er den blitt forvandlet til en stinkende gjørmepøl. Og nye forandringer kommer stadig. Kommuneingeniører sitter bøyet over tegnebord og pønsker ut den nye Drammensvei-traséen med alle de utallige (og nødvendige, bevares!) under- og overganger, sideveier og avlastningsveier. Hvor meget av Blommenholmernes fredelige hager og hus vil bli spist opp av dette umettelige uhyre? År etter år sluker den mål etter mål av hager, hus og fruktbare jorder — hvor menneskene trivdes og arbeidet i årevis — og hvor nå bare biler raser avsted — fortere, fortere. Hvorfor? For å spare tid! Men spare tid til hva? Ja, det bør man helst ikke spørre om!

På et kart fra 1906 ser man ennå at Blommenholm Hovedgårds jorder ikke var parsellert ut. Den idylliske Presteveien slynger seg gjennom skogen, den nye Drammensveien er nesten likeså smal som den gamle, og Stasjonsveien og mange andre veier eksisterer ikke ennå. Bare noen ganske få hus — Milesten, en liten husmannsplass i Enger — ellers bare jorder og skog. For 50 år siden begynte de stille skogholt og bugnende åkrer å vike plassen for villastrøk, med pene hager, moderne hus og et tett nett av veier — et sted man lever *på*, men ikke *av*. Utviklingen har gått med akselererende fart — ennå for 20–30 år siden gikk det kuer og beitet på marken, og hveteåkrene bølget i vinden. Men nå er Blommenholm Hovedgård borte, en moderne skole skal bygges i dens sted. Bjerkealléene faller, dammene blir fylt opp, asfalterte veier brer seg — den nye tid omformer selv jordens overflate.

Men noe blir allikevel tilbake. Presteveien er riktignok omdøpt til Homansvei i sin nederste del og delt i to av jernbanelinjen, men den fører fremdeles helt frem til Haslum gamle kirke. Engang i tiden reiste den ærverdige prest i sin karjol hver søndag den lange veien fra prestegården

på Blommenholm til Haslum. Sverrestien går fremdeles i Bakåsen — og den har ikke forandret seg stort siden kong Sverre red her med sine menn. Fremdeles kan man i stille sommerkvelder føle seg hensatt hundrer av år tilbake i tiden, når man mellom de gamle trærne ser Engervannet, Solbergåsen, Kolsås og den evig samme, rødmende aftenhimmel.

Men enda lenger tilbake i tiden? Hvem var de første mennesker som fant fotfeste i den rike dalen — med mye jord, skogen rik på vilt og sjø og elver fulle av fisk? Livet var farlig, men moder jord ga rikelig igjen for møyen. Den første Blommenholmer — kunne han ane hva hans efterfølgere ville forvandle det rike jordsmonnet til?

Og bakenom de første mennesker skimter man den store istiden. For 10–12 000 år siden var hele Blommenholm-området en havbunn, og mellom Preståsen og Løkkeåsen — som dannet undersjøiske fjellrygger bevokset med tang og tare, svømte sildestim, store dorske torsk og hval. Sel og hvalross varmet seg på isflak ved strendene nær Kolsåsskråningen, og tusener av sjøfugl fylte luften med sine iltre skrik. Isen dekket ennå hele Oslo-dalen og kalvet i havet, som gikk nesten 200 meter høyere enn idag. Den leiren, sanden og grusen som Blommenholmerne graver i og steller med i sine hager, har isen og elvene bragt frem og avsatt der den ligger idag. Det er den som har gitt grunnlaget for hele bebyggelsen i Oslo-dalen.

Men hva var så før istiden? Merkelig nok vet vi svært lite om landets skjebne gjennom hele jordens nyere tid og jordens mellomalder. Vi må anta at akkurat som i andre deler av verden, levde det også i Norge, i jordens nyere tid, en mengde forskjellige, merkelige pattedyr, og at skogene var frodige. Siden det på Svalbard for ca. 60 millioner år siden vokste skoger som minnet om dem i Sør-Frankrike nåtildags, er det rimelig å anta at det her hos oss var en enda rikere vegetasjon. På samme måte er det rimelig å tenke seg at i jordens mellomalder labbet de forunderligste kjempeøgler rundt også i Blommenholm-området — siden rester av dem er funnet både i Sverige og på Svalbard. Men som sagt, alt dette er bare antagelser, vi har ingen forsteninger av slike dyr eller varmeelskende planter fra Syd-Norge. Den mektige iskappen som dekket landet minst fire ganger under istidene, har skrappt av og feiet vekk alle de rester som måtte finnes fra disse tider. Vi vet således intet om Blommenholms skjebne i noe slikt som 180–190 millioner år. Men kommer vi enda lenger tilbake i tiden, finner vi mange og interessante vitnesbyrd om det som skjedde i urgammel tid.

La oss like godt gå helt tilbake til jordens oldtid, som begynte for noe slikt som 550 millioner år siden. Da var hele det sydlige Norge dekket av et deilig varmt hav fullt av mange merkelige dyr, tang og tare. Elver og bekker førte gjennom årtusener sand og slam ut til havet, hvor det ble avsatt på havbunnen i lag på lag. Inne i disse lagene lå begravet rester av dyr og planter som levet på den tiden, og det er nettopp disse forsteninger som forteller oss om livets utfoldelse dengang. Lagene ble nemlig med tiden presset, herdet og kittet sammen og forvandlet til sandstein, kalkstein, skifer m. m. Det er slike lagdelte bergarter som vi ser så å si overalt langs strendene og der hvor det finnes fjellskjæringer på Blommenholm. Mange Blommenholmere har sikkert funnet vel bevarte rester av koraller, snegler, muslinger, blekkspruter og mye annet rart i disse lagdelte bergarter. Men ingen fisk eller andre hvirveldyr! På den tiden eksisterte de nemlig ennå ikke, og de høyest utviklete Blommenholmere var krepsdyr-liknende trilobitter eller skallbærende blekkspruter!

Noen vil imidlertid sikkert innvende at lagene på havbunnen ligger noenlunde horisontalt, mens lagene i de lagdelte bergarter på Blommenholm står både på skrå og helt loddrett, og ofte er de foldet. Hvordan skjedde det? Jo, dette svar står i forbindelse med de mektige jordskorpebevegelser som fant sted senere – på den tid da den Skandinaviske fjellkjede ble til. Enorme krefter utfoldet seg lengere mot nord og nordvest, foldet berglagene til mektige rygger, og skjøv store flak hundrer av kilometer til side. Smeltete steinmasser flommet frem, gjennomtrengte og smeltet fjellmassene, forvandlet og omformet dem. Den Skandinaviske halvøys ryggrad ble dannet da.

Til traktene ved Oslo nådde bare efterdønninger etter disse veldige prosesser. De herdete havavsetninger ble skjøvet sørover og foldet som en annen duk som blir puffet langs bordflaten. Det var da havbunnlagene ble bøyet og krøllet slik vi ser dem idag.

For omtrent 190 millioner år siden skjedde det igjen forandringer. Jorden rundt Oslofjorden og langt utover sprakk og revnet. Enkelte blokker sank ned, andre hevet seg opp, og enorme lavamasser veltet ut gjennom disse sprekker og fløt utover store områder. Utbruddene skjedde gang på gang, slik at på enkelte steder kan man telle opptil 15–16 forskjellige lavastrømmer som ligger over hverandre. De er de velkjente rombeporfyrer.

Også på Blommenholm finner vi mange såkalte «ganger» av krystallinske

Den Drammensvei som snart forsvinner.

bergarter, som skjærer gjennom de fossilførende kalk- og skiferlag. Det er smeltet lava som i sin tid har fylt sprekker i jorden, og siden størknet inne i dem. F. eks. på Homansvei og på Preståsen ser man en rekke slike «ganger». Da de er hårdere enn det omliggende fjell blir de som regel stående som små rygger.

Like før denne urotiden var det et forholdsvis rikt liv på land og i elver og innsjøer som fantes i de områder hvor bl. a. Asker og Bærum ligger nå. I sandstenene og skifrene avsatt på den tiden finner man enkelte steder rester av landplanter, ferskvannsfisk og muslinger, som forteller om et mildt klima. Dette er de siste representanter for levende vesener vi kjenner fra våre trakter – før vi kommer så nær vår egen tid som slutten av istiden.

Alt dette og meget, meget mer kan fjellgrunnen og jordbunnen fortelle oss om Oslo-traktens, og altså også om Blommenholms historie gjennom tidene. Og fordyper man seg i denne merkelige saga glemmer man ofte nåtidens sorger og gleder – Ja, Blommenholms Vel er jo 50 år i år! Femti år?? Det er sannelig ikke stort sammenlignet med Blommenholms fjellgrunns 550 millioner år gamle historie. Dette gir perspektiver, og man blir kanskje ikke så ergerlig over den nye Drammensveien engang – om nye 550 millioner år er sikkert alle spor etter den forlengst forsvunnet.

FRÅ OKSHOVED TIL BLOMMENHOLM

Av dr. philos. *Halvdan Koht*

Blommenholm er ein av dei ytarleg få gardane i Noreg som i historisk tid har mist det gamle norske namnet sitt og fått eit nylaga namn i staden. Vi har some tilfelle der det gamle namnet er pynta opp med eit tilleggsord som skulle gje det ein sving av adelsgoods, — slike som Hovinsholm, Fosseholm, Elingård og andre slike. Så har vi ei mengd med tilfelle der det gamle norske namnet er meir eller mindre forvendt i matriklar og protokollar, antan av rein mistyding eller av di at det skulle bli tillaga etter dei skrivereglane som galdt for det danske embetsmålet. Men med Blommenholm har vi det sjeldsynte at det gamle namnet har vorti heilt utskift. Det fins ingen språkleg samanheng mellom det gamle Okshovud og det nye Blommenholm. Og det har til no ikkje lukkas å finne grunnen til ombyttet. På kvar si vis er det merkelege namn baa to, og det er all grunn til å granske dem kvar for seg.

Den eldste skriftforma vi har er i eit dokument frå 1365, — eit vitnebrev utferda på Nesøya om at riksråden herr Jon Thoraldsson bytte til seg ein part i Yxahofdi i Vestre Bærum som han gav til Alv Thordsson. «Yxahofdi» er her dativform av namnet Yxahovud eller Okshovud, såleis som vi nå finn gardsnamnet skrive helt fram til kringom år 1800.

Den lærde utgjevaren av «Norske Gaardnavne», professor Oluf Rygh, seier om dette namnet at det «maa oprindelig have tilhørt den nærliggende Høide, Sandvikaasen mellem Engervandet og Fjorden». Og i innleiinga til dette verket seier han om gardsnamn på «hoved» reint ålment: «Bruges i Stedsnavn om fremragende, noget svære Fjeldpynter (ikke blot om saadanne, som springer frem i Vand), Ofte sammensat med Dyrenavne, fordi man har sammenlignet Fjeldpynten med et bestemt Dyrs Hoved (Bjørn, Hest, Hund, Ko, Oxe, Stud, Kraake).»

Blommenholm Hovedgård.

No ville ein kanskje ha venta at når eit fjell skulle bli samanlikna med eit oksehovud, så måtte det helst ha horn, og noko slikt finn vi i det minste ikkje på Sandvikåsen. Men elles og kan det vera grunn til å setta eit spørsmålsteikn til denne forklaringa hos Rygh, i det minste til at ho skal gjelde heilt ålment. Han nemner sjølv at «hovud» i some gardsnamn kan ha meininga øvre-enden av eit vatn eller ei elv eller eit fossetryk. Det finn vi serskilt i Nordland og i eit tilfelle i Sør-Trøndelag, og det svarar til tyske namn på «haupt». Det synes helst høre til yngre namn i Noreg, så vi kan rekne med eit slag alders-lag i dei norske namna. Vi kan lett gå med på at «hovud» kan vera nytta om fjell når vi hører om Kvalshovud på ei øy på Nordmøre med sidestykket Kvalshausen på ei øy i Troms fylke. Like eins med Kyrhovud på Nordmøre og på Helgeland. Og vi kan jamvel ta med Okshovud, nå kalla Okshåli eller Oksholmen ute i Nordfjord, og Stutehovud i Fåberg. Men det er alt i hop yngre namn. Vi kan ikkje endefram overføre same tydinga til namn fra ei eldre tid.

Okshovud i Bærum trur eg må bli sett i ei klasse for seg sjølv, liksom Okshovud i Østre Slidre i Valdres. Her vil eg dessutan ta med det rare namnet Rønnehue frå Skoger på Vestfold. Det har professor Sophus Bugge

tolka av det gamle ordet runi, nå râne i austlands- og sørlandsmål, ein galt. Og så vil eg her føre inn eit gardsnamn av same slaget frå England.

Der fins det midt inni landet, straks nordafor Cambridge, eit stadnamn som no blir skriva Farcet, men som vi kjenner ifra 14de hundreåret i forma Farreshæfde, d.v.s. oksehovud. Og på ymse stader i England fins det stader med namnet Swineshead, svinehovud, some av dem kjent alt ifrå 11te hundreåret. Desse namna har vori studert av engelske lærde, av Harry Bradley i 1910 og av Bruce Dickens i 1934 (i 11te bandet av det store verket utgjeve av English Place-Name Society). Den tolkinga som dei har gjevi, går ut på å føre namna tilbake til ein gamal heidensk offer-skikk, såleis at dei er fest til gamle offerplassar.

Desse granskarane stør seg bl. a. på ei melding hos den gamle kanniken Adam frå Bremen som kringom 1075 skreiv eit historieverk om dei hamburgske erkebiskopane (dei som norderlanda lenge lydte under) og dertil ein heil nordisk geografi. Der fortel han at offerskikken i Sverige, serleg i Uppsala var slik: Av kvart levande mannskjønn offrar dei ni hovud som skal sone med blodet sitt for gudane; kroppane blir så hengt opp i ein lund attmed hovet, og alle trea i lunden blir da rekna for hellige; der heng kroppar om einannen av hundar, hestar og folk. Ein kristen mann har fortalt meg, seier Adam, at han har sett 72 lik henge såleis. Offersongane som blir sungne i slike høve er så usømelege at Adam vil teia med dem. Dessutan blir det vist til ei forteljing hos pave Gregor den Store omlag år 600 om langobardane, at dei offra kristne fangar til gudane sine og dertil eit geitehovud til djevelen. Det fins da og i England eit stadnamn nemnt alt kringom år 700 som har meininga «geit-hovud.» I utgravingar under gamle hov på Island har ein funni knokane etter ymse dyr, oksar, hestar, svin, sauer og geiter, og det kan ein da rekne for restar etter offer-måltider.

Professor Dickens strekar under at han ikkje meiner ein kan tolke alle stadnamna på hovud på same måten. Men han meiner at i det minste ein god slump av dem må bli tolka som vitne om heidenske offerplassar. For min part torer eg ikkje ta noko avgjort standpunkt til spørmalet om norske namn på hovud kan koma inn under offerplass-tolkinga. Men skal ein kunne ta noko namn hit, må så det vel fyrst og framst vera dei to Okshovuda i Valdres og i Bærum og Rønnehue i Skoger. Eg tykkjer i det minste at tanken om slik ei tolking er såpass interessant at han burde bli nemnt.

Ein serskild ting med Okshovud i Bærum er at denne garden så langt tilbake vi veit var eit underbruk under ein annan gard, nærast Kjørbu, og såleis ikkje var ein sjølvstendig gard. Det kunne svara godt med at han vart nytta til offerplass for bygdefolket rundt i kring.

Historia om denne garden er fortald i boka om Bærum av lærar M. Tveten, og eg skal ikke ta ho oppatt her. Hovudsaka er at han alt ifrå 14de hundreåret kom med inn i det store Nesøy-godset, og det vi veit om dette godset er attgjeve både i Asker-boka og i Bærums-boka.

Den fyrste eigarmannen for Nesøya-godset var nett den herr Jon Thoraldsson som i 1365 bytte til seg Okshovud. Hundre år etter gikk det med dette godset som med så mykje anna jordegods i Noreg, at det kom over på danske hender. Da var det i nære to hundre år i eiga til folk av Rosenkrantz-ætta som ikkje sjølve budde her. Etterpå var det ei tid ein annan dansk adelsmann, Christopher Urne, som åtte det, og i hans tid, kringom 1640, var det at Kjørbu vart gjort til setegarden for eigaren. Men i 1663 var godset selt til ein borgar i Christiania, og sia var det på borgarlege hender. Den fyrste borgarlege eigaren hadde nok eit slag adelege ambisjonar; for han fann på å opphøye Kjørbu til Kjørбуholm. Men det namnet vart no ikkje varig.

På 1700-talet skiftet godset eigar gong på gong, til det i 1771 vart selt til kammerråd *Gustavus Strømboe* i Christiania. Han skilde seg med Kjørbu i 1783, og nokre år etter slo han seg ned på Okshovud, som såleis no vart eit meir sjølvstendig bruk. Det var i den tida han og dotter hans hadde garden at han skifte namn. Og det kan difor vera verdt å sjå litegran på kva slag kar han var.

Han var fødd på Strømsø, ein av dei gamle partane av Drammen. Strømsø fekk kjøpstadrett i 1715, og straks etter finn vi i skatte-listene for byen ein mann som blir kalla Andreas Strømboen. Han må ha teki dette namnet etter den store garden Strøm som Strømsø var skild ut ifrå, og som var kløyvd opp i fleire bruk. Han har vel teki mønstret for namnet frå folk av familien Vendelbo, som heldt til på Strømsø. Han fekk to søner, i det minste så langt eg veit. Den eine, fødd i 1720 eller 1721, kalla han Gustavus etter ein Gustavus Bagge der i byen, og den andre, fødd 1723, kalla han Ole Flor etter presten i byen. Snart etter flutte han til Christiania og skulle freiste lukka si der; der vart etternamnet hans skrive Strømboe. Men lukka varte ikkje så lenge, før han døydde alt i desember 1732 (gravlagt 13. desember). Enka hans, Ingeborg Nilsson, var visst

enda ei tåleg ung kone; ho gifte seg i det minste snautt eit år etterpå, 6. novbr. 1733, med ein mann som ikkje var stort over tjue år gamal. Han heitte Fredrik Mathisen Flyg. Men det vart ikkje lange lukka for nokon av dem. Dei fekk ei dotter som vart døpt Andrea (15. april 1736). Men så døydde Ingeborg i oktober 1738 (gravlagt 23. oktbr.), og mannen, Fredrik Flyg, eit år etter (gravlagt 14. okt. 1739), — i kjerkeboka står det at han da var 26 a 27 år gamal.

Såleis sto dei to sønene etter Andreas Strømboe både far- og morlause før dei enda var for fullvaksne å rekne, — Gustavus snautt nokk 18 år, Ole Flor berre 15. Men dei hadde mektige hjelpesmenner. Den yngste av sønene hadde vorti sett inn på Katedralskolen, vart student derifrå 1743 og sia prest. Den eldste, Gustavus, skulle bli forretningsmann, og faren hadde alt før han døydde fått låne pengar hos ein av forretningsvennene sine, den rike Peder Løchstøer, til å sende guten til England, såleis som det i den tida var skikk med unge kjøpmannssøner. Gustavus Strømboe fekk da leva dei tidlege ungdomsåra sine i England.

Da han kon heim derifrå, drygde han nok ikkje lenge før han gikk i gang med sjølvstendig forretning. Han tok borgarskap som kjøpmann i Christiania 1748, og han hadde nok alt frå fyrsten store planar. Det fyrste store varpet var at han gifte seg rikt. Brura var Gunhild Kirstine, døpt 20. januar 1734, dotter til den store rikmannen Haagen Nielsen og Kirsten Olsdotter Holter, og bryllaupet sto, visseleg med stor stas, 22. mars 1752. I Riksarkivet fins det ein bryllaupssong på mange vers til ære for «den Høifornemme Negociant og Handelsmand Ædle Sr. Gustavus Strømboe og den Dyd-ædle Jomfru Jfr. Gunild Kristine Nielsen.» Diktaren, O. Levin, kallar brura «min fromme Søster Stine,» og i eitt av versa seier han at han «kunde jo tilønske Jer hvert Aar slig Nytaars-Gave, Som Lyckens Haand i Engelland sidst Eder lod tillave.» Det tyder kanskje på at dei to hadde vori i lag i England, eller i det minste at dei hadde gjort ei god forretning der.

Med slik ein rik verfar i ryggen kunne visseleg Gustavus Strømboe våge seg lenger ut enn før. Vi ser at han måtte låne pengar for å få kontanter. Men han hadde kreditt og kunne gje gode pant. Han var utvilsamt ein djerv spekulant. Han pakta sag i Akerselva og kjøpte sia sag sjølv. Han dreiv stor importhandel med salt og salpeter, vin og brennevin; desse drikkevarene eksporterte han så til England. I denne handelen kunne han råke i strid med det store Handelshuset Leuch & Collet og han kunne skulde dei mektige konkurrentane for at dei gikk ut på å ruinere han.

Men dei vart nok forlikt, og han vart sjølv rekna med mellom dei fremste. Han bygde stort hus i byen, det som sia vart til Victoria Hotel, og han var med iblant dei kjøpmennene som i 1760 sendte søknad til Kongen om å få ein norsk bank. Med kongeleg resolusjon 1. mars 1763 fikk han tittelen «Cammer-Raad».

Dette siste viser at det er ingen ting i den tradisjonen som er fortald i Bærums-boka, om at han kjøpte seg tittelen for di han skulle gifte seg med ei fin dame, kanskje jamvel ei dame av adel som enda-til var frå Vest-India. Kona hans var borgerleg og norsk nokk, og dei var gift lenge før han fekk titelen.

Det gikk vel elles både opp og ned med forretningane hans, og til slutt dro han seg ut or dem. Så kom han til Asker og Bærum i 1771, med di at han kjøpte Kjørbu-godset av enka etter Morten Leuch f. Collett, og her ute vart han da buande livet til endes. Her og slo han stort på, dreiv mønsterbruk på gardane sine, tok opp nytt land og auka krøtterhaldet, så han fekk medaljer av landbruksselskapet. Men han slo nok heller altfor stort på, så han vart nøydd til å selja det eine gardsbruket etter det andre, til han hadde berre Okshovud att. Her døydde så frua hans den 19. desember 1797, 63 år gamal (kjerkeboka seier 61 år), og han sjølv nokre veker etterpå, 12. januar 1798, etter kjerkeboka 77 år gamal.

I ekteskapen sin hadde dei hatt tre barn. Fyrst ein gut døpt Haagen etter morfaren 3. april 1753, så ei dotter døpt Kirstine etter mormora 4. oktober 1755. Men bae desse to døydde straks etter dei var fødd. Den einaste som levde opp var dottera Ingeborg, døpt etter farmora 4. oktober 1757. Ho var såleis fyrsti år gamal da ho mista foreldra sine, og enda ugift.

Tradisjonen i Bærum fortel — og i dette tilfellet torer vi feste lit til han, for han svarer med fakta — at jomfru Ingeborg hadde sett seg på at ho ikkje ville gifte seg med nokon annan enn husbondsdrengen hos far hennar, Johannes Engebretsson. Det sette foreldra seg imot. Men Ingeborg heldt fast på drengen, og «jomfrulunden» på Blommenholm skal ha fått namn etter at dei to unge møttes der. Visst er det at etter foreldra var død og borte, gifte dei seg den 8. desember 1799. Bryllaupet sto på sjølve Okshovud.

Dei to dreiv så garden i hop, og budde saman der i mange år. Dei vart gamle folk bae to. Madame Ingeborg — som ho no heitte — var 81 år da ho døydde den 19. august 1838. Da treivs ikkje Johannes lenger på Oks-

hovud, så han selde garden i 1840 og flutte bort, – eg veit ikkje kvar det vart av han.

Det var i den tida dei to hadde Okshovud, at garden skifte namn. Det nye namnet dukkar opp fyrste gongen i den nye matrikkelen som kom i 1819. Der blir garden kalla «Blomesholm» med den merknaden: «Forhen benævnt Oxhoved». Og da så madame Ingeborg Engebretsson døydde i 1838, blir heimstaden hennar i kjerkeboka kalla «Blommenholm».

Kva var så grunnen til namnskiftet? – I det store verket sitt «Norske Gaardnavne» (b. II, 1898) seier professor Olaf Rygh: «Det nuværende Navn skal skrive sig fra en Eier af Familien Blom i Slutningen av forrige Aarh.» Dette har han da hørt i Bærum. Men det har aldri vori nokon Blom som åtte Okshovud, og eg har gjort nøye greie for eigarane på garden i slutten av 18de og fyrstninga av 19de hundreåret da det nye namnet kom i bruk, så ein kan sjå at det er ikkje sitt ættnamn dei har vilje feste på garden.

Ein kunne gisse på at det er eit reint fantasi-namn, laga til minne om den blomsterglade kjærleiks-romanen emellom herregards-jomfrua og drengen. Men serskilt den opphavlege namnforma Blommesholm gjer slik ei gissing rett umogleg.

I spekulasjonane om kvar dette namnet så skulle skrive seg ifrå, har eg ikkje kunna la vera å feste tanken ved at det fins på gamal norsk grunn ein annan gard som heiter Blomesholm. Han ligg i Bohuslen, såleis no i Sverige. Men han har fått namnet sitt mea landskapet hørte under Noreg. Der og var det eit nylaga namn som skulle avløyse gamalt norsk gardsnamn. Og det kan da vera verdt å sjå litegran på historia til dette andre Blomesholm.

Den garden i Bohuslen som no på svensk blir skriven Blomsholm, har vorti til på den måten at tre gamle gardar vart slegne i hop. Det var to fullgardar som hadde samnamnet Bø, og ein gard som heitte Foss. Dei ligg i den sokna som no blir kalla Skee, det gamle Skeidihov. Det er den nørdske sokna i Bohuslen, så ho grensar både til Svinesund og Iddefjorden. I same sokna ligg den gamle herregarden Vettaland, kjent som heimen for storfolk alt ifrå dagane til Olav den Heilage. Dei tre gardane det her er tale om, hadde ein gong i tida vorti krongods. Men den som la dem i hop til ein gard, var ein adelsmann som heitte Anders Blome. Han kunne gjera det for di han hadde vorti eigarmann til rikt jordegods etter den norske adelsætta Galle og no kunne byte gardar med kongen.

Galle-ætta var vel den adelsætta som av alle norske ætter heldt seg

lengst oppe i adelstand. Vi kjenner ætta tilbake til 1300-tallet, og vi ser at ho hørte heime i Borgasysla (no Østfold) og Bohuslen. Mellom setegardane hennar var slike gardar som Kambo attmed Moss, Nygard attmed Fredrikstad, Tomn i Råde, Holleby i Tune, Åby i Sotenes. Best kjent i norsk historie er dei to brørne Olav og Gaute Galle, dei einaste riksrådane av ekte norsk ætt den gongen i 1520–30-åra da striden sto om Noregs sjølvstende. Frå dem ættas dei seinare Gall'ane. Når vi kjem fram til 1600-talet, finn vi på Tomn ein ny Gaute Galle. Han hadde to brør som båd to døydde sonlause. Gaute derimot hadde tre søner; men dei døydde alle barnlause, så dermed døydde ætta ut i mannslina straks etter midten av 1600-talet.

No hadde Gaute Galle ei syster, Bodil eller Bol, som kom til å ta over arven av Gallegodset. Ho held mest til på Kambo, og ho vart gift to gonger. Fyrste mannen hennar var den danske adelsmannen Henning Valstrup, og med han fekk ho ein son som like-eins heitte Henning. Etter denne mannen var død, 1612, gifte ho seg oppatt med ein annan adelsmann, Anders Blome. Og det er han som her kjem inn i godshistoria.

Far hans var ein holstensk adelsmann. Sjølv var han fødd utenfor ekteskap. Men han vart legitimert, så han fekk ha både adelstand og ættnamn etter faren. Men kanskje det vart mindre med gods. Han gifte seg tre gonger, og Bodil Galle var den andre kona hans, liksom han var den andre mannen hennar. Dei to andre konene hans var norske, dei og, den fyrste kona av ætta Bagge, den tredje av ætta Hår. Så det er tydeleg det var i Noreg han skulle gjøra lukka si.

Bodil Galle hadde barn, deriblant minst ein son, med den fyrste mannen sin Henning Valstrup. Men han etterlét seg ei stor gjeld, så Anders Blome måtte selje bort mykje av Kambo-godset til å dekke gjelda, og det vart da visst ikke stort att til Valstrup-barna. Men Anders var ein drivande kar som var ute etter gods og inntekter på mange kantar, og han vart visst ein rik mann. Han hadde den planen at han ville samle jordegodset sitt så mykje som mogleg, så det kunne bli stordrift av det. Og ei tre-fire år etter han hadde vorti gift med enka på Kambo, i 1620, søkte han kongen om han kunne få skift til seg fjorten gardar som hørte krona til i Skee sokn, mot å gje vederlag i gardar, skogar og sager i Akershus len og Smålena. Det fekk han samtykke til i 1621, og da var det at han slo tre av desse gardane i hop til ein setegard som han kalla Blomesholm. Så

søkte han i 1623 om han kunne få ha denne setegarden skattefri liksom andre adelege setegardar, og det fekk han kgl. samtykke til i 1625. Sia fekk han i stand ymse mindre makeskifte, stendig med tanke på å runde av godset sitt. Dessutan fekk han paktebrev på tienda til ymse kjerker, både Skee kjerke og some i Smålena. Men han må ha hatt uro i blodet. For alt i 1628 selde han Blomesholm, og sia budde han på eit par andre storgardar i Bohuslen, Strøm og Åby, til han i 1648 flytta ut or landet og ga seg til i Sverige.

Men namnet hans vart da levande i storgarden Blomesholm. Den neste eigarmannen var ein innflutt baltisk adelsmann, Gerlof Nettelhorst, som gikk i dansk-norsk krigsteneste. Og etter han kom garden til slutt til ei ugift dotter hans, Anne Cathrine, som var ei uvanleg driftig dame. Men i hennar tid kom den hendinga som gjorde eit veldig skifte i den bohusenske historia. Heile lenet vart i 1658 avhenda til Sverige. Da ville ikkje jomfru Anne Cathrine bli verandre der lenger. Ho selde garden og godset til ein svensk adelsmann.

Lenger vil eg ikkje fylgje historia om Blomesholm i Bohuslen. Godset gikk ifrå hand til hand. Det minka mykje med den «reduksjonen» som kong Carl XI sette i gang, og som attpå førte til mykje strid mellom kjøpar og seljar. Lenge var det adelsmenn som sat på garden. Men ut i 19de hundreåret kom han på borgarlege hender, og det er han framleis.

Men det er ein ting som er verdt å nemne frå den svenske tida. Det er at i tre krigar mellom Danmark-Noreg og Sverige vart Blomesholm setet for norsk krigførsel. Fyrste gongen var i Gyldenløvefeiden; da sette ein norsk hær seg fast der i 1675. Det same hendte i 1711 i den Løvendahlske feiden. Og endeleg i 1788, da ein norsk hær under prins Carl av Hessen hærsette heile Bohuslen, da sto hæren på Blomesholm i tre dagar med han — etter ordre frå København — laga seg til å dra tilbake til Noreg.

Denne siste hærferda til Bohuslen, der garden Blomesholm kom til å bli ein samlingsstad for den norske hæren, er det serskilt verdt å nemne her. For her var folk frå Asker og Bærum med. Desse to bygdene hørte militært under 1ste Akershusiske regiment, og mannskapa frå dem vart for det meiste utskrivne til det Akerske kompani, somtid til eit serskilt Askerkompani. Til krigen 1788 vart innkalla to bataljonar av 1ste Akershusiske regiment, ein grenader-bataljon og ein musketer-bataljon, og i båd bataljonane var Akers- og Askerkompani med. Alle desse karane kom da til å ligge på Blomesholm i Bohuslen i tre samfulle dagar og kunne såleis

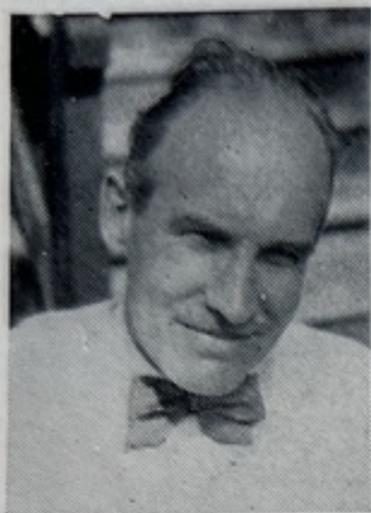
ta minne derifrå med heim. Eg har gått igjennom mannskaps-rullene frå desse kompania for alle åra 1776 til 1789, og eg har såleis kunna konstatere at i den tida var ingen mann utskreven frå Okshovud i Bærum; den garden har gått heilt fri for militær-tenesta. Men dei mannskapa som kom heim frå krigen, kunne da sikkert fortelje om opphaldet sitt på Blomesholm. På den måten kan det vera mogleg — meir torer ein ikkje seia — at namnet har vorti kjent her i bygda og har kunne fange fantasien hos unge menneske som drøymte om kjærleik og blomster.

Dette er i det minste det einaste sambandet eg har kunna finne, — og eg må vedgå at det er tunt nokk — mellom den norske og den svenske Blomesholm.

Eg bør kanskje likevel nemne at nett i 1788 vart det sett til mellombels kommandant i Fredrikstad ein oberst Hans Christopher Flyg som vel må ha vori skyld med stykfaren til Gustavus Strømboe, og han var då så nær til dei norske gardane i Bohuslen så det er rimeleg nokk at han vart kjent med hovudgarden der, Blomesholm. Det kan da vera tenkeleg at han har kunna la kjennskapen sin gå over til Strømboe-folka. Men dette er likevel så reint på vona så det er ikkje mykje å rekne med. Det er hær-gutane frå Bærum vi lyt halde oss til.

GAMLE DRAMMENSVEI — OG BLOMMENHOLM HOVEDGÅRD

Av Fredrik Schjander d. e.

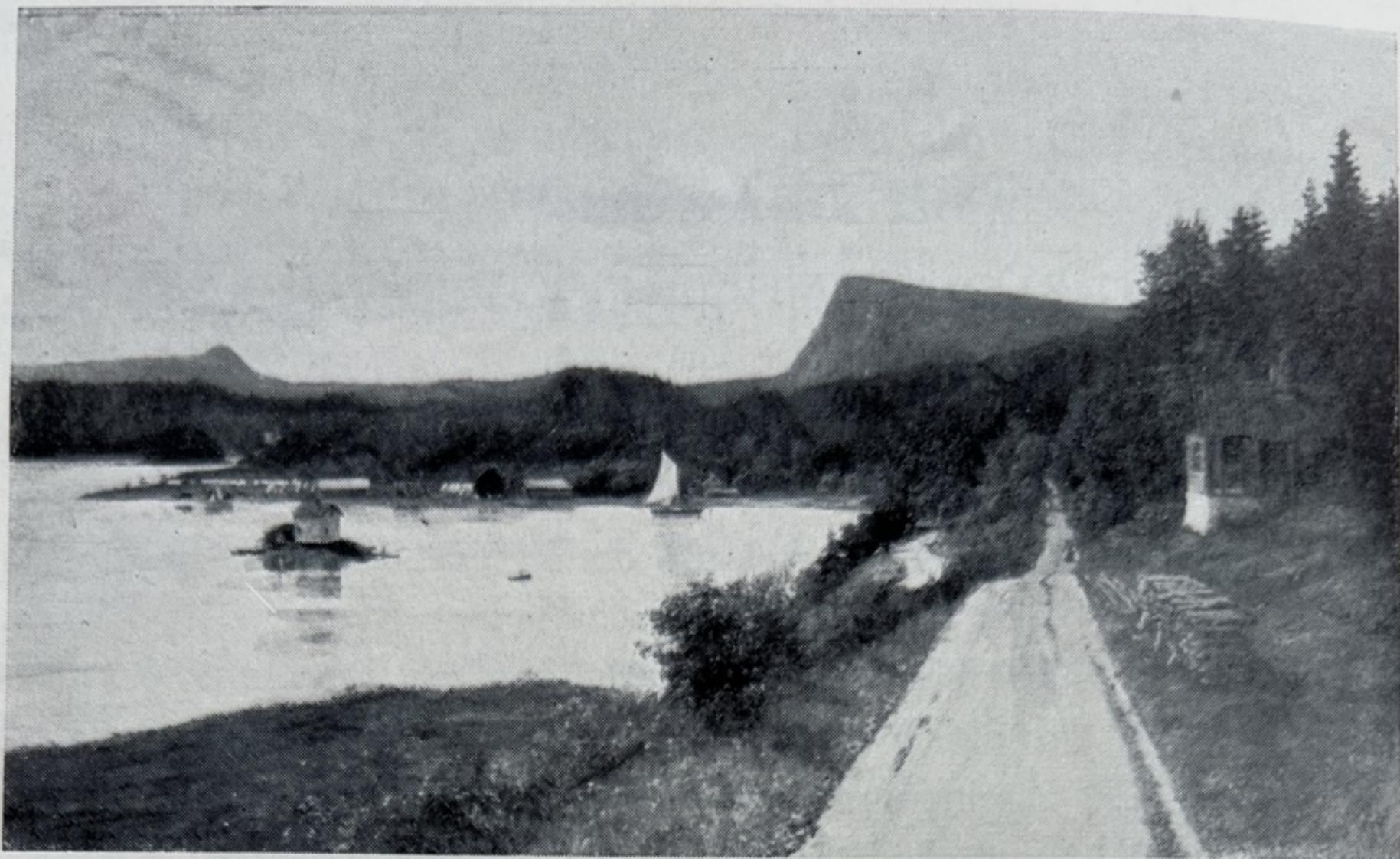

Som et mirakel må det ha vært for våre forfedre på Blommenholm da veien ble lagt over her i 1660-årene. En vei som ikke hadde «gjort seg selv», men et kunstferdig byggverk, stukket ut etter omhyggelig kartlegging av terrenget, med pukking og grøfting, sprengning med svartkrutt og med sirlig stensetting der veien gikk i brattlende. Riktignok var der en kjørevei før her i landet da Gamle Drammensvei kom. Det var veien fra Kongsberg til Hokksund. Men den lå så rent utenfor folkeskikken og var anlagt bare for tungtrafikken til og fra Sølvverket, uten tanke på folk som bodde langs veien. Småfolk med sine kjøredoninger var ikke velsett der.

Om Gamle Drammensvei må nøye seg med annenplassen, ble den tilgjengelig en alfarvei. En vei for farende folk, med kilometerstolper av tre, fint utskåret og plasert etter et fast system, 2–3 alen utenfor vei-grøften på venstre side regnet fra hovedstaden Christiania, som var anlagt noen årtier før. Og med kongelig privilegerte skysstasjoner og kroer langs ruten. Senere ble det milestener av støpejern. På Blommenholm står den fremdeles ved «Milesten», Gamle Drammensvei 160: *1 miil fra Christiania* — det vil si fra den gamle bygrensen som gikk ved Skillebekk. Alt hva vi senere har fått av gilde veier, chausseer og autostradaer kan i prinsippet føres tilbake til Gamle Drammensvei. «Den Drammenske Konge- og Postvej» var dens offisielle navn. Finere kunne det ikke være, og den ble klassifisert som «Hovedvej nr. 1.»

Milestenen

Gamle Drammensvei 1889. Efter maleri av Hulda Grønneberg.

Veien kom fra Oslo over bro ved Lysaker. Der har den fortsatt gått over i alle år. Men på Bærumssiden fulgte den opprinnelig elven oppover et godt stykke mot Jar, for så å svinge sørover mot Høvik og derfra til Sandvika. Først senere gikk den mere etter den rette linje. Men om veien har vært troløs mot den opprinnelige linjen lenger øst i Bærum, så har den i Blommenholm-strøket alltid fulgt linjen fra 1660-årene. Bare for jernbanen har den måttet bøye unnav et kort stykke. Men det tok tid før den ga seg. Den fortsatte å gå tvers over jernbanesporet i mange år etter at Vestbanen kom, — før den nødtvungent måtte ned i undergangen som snarest.

Ellers er det gjerne så her i landet at «gamleveien» vrakes og raseres så snart bebyggelse og regulering tar til. Hos oss er det tvert imot gått ut over «nyveien». Og den dag er ikke langt borte da den som etter års fravær tar storveien utover fra Oslo for å gjenoppleve glade dager og år på Blommenholm, vil føle seg snytt og skuffet, — inntil han tar av og finner frem til Gamle Drammensvei. Da er han hjemme!

Den kan nok være staset opp den gamle veien, gjort bredere, men desto tryggere og mere uforgjengelig ruver den i landskapet der den bukter seg gjennom vårt kuperte terreng og sørger for at den karakteristiske charmen ved Blommenholm kommer til sin rett, avvekslingene i land-

skapet og overraskelsene rundt hver sving og på hver bakkekam. Livs-
nerven i et vekslende terreng med muligheter for den som slo rot her til å
innrette seg anderledes enn naboen og alle andre, i ly av granhekker og
klausuler, og til ytterligere å forsterke det personlige preg over hus og
have og mennesker som terrenget og Gamle Drammensvei har lagt til
rette. Et fristed for individualister! En grend som er omringet av kolonister
og nybyggere, men som fremdeles tviholder på sine bortgjemte idyller
og fredede steder med fasaner, grevling og røyskatt, med andefamiliens
snadring i sivet om hemmeligheter ved Flyindammen.

Studerer vi terrenget og kartet vil vi fort se at det må ha gått et tråkk
over Blommenholm i eldgammel tid, der Gamle Drammensvei senere ble
lagt. Og kyndige folk vet å fortelle at kong Sverre kom tillands eller
over isen hit til våre trakter natten mellom 5. og 6. mars år 1200. Han lot
sine folk skjule seg i skogholtet omkring gamle Okshoved gård, for selv
å snike seg ned mot Engervannet der en opprørsk bondehær hadde slått
seg ned for natten på sin marsj mot Oslo, hvor den skulle komme over-
raskende på kongen og hans menn. Anførerne holdt råd nede på isen og
kongen avlyttet deres samtale fra stien som bærer hans navn idag. Han
dro tilbake til byen i hui og hast og sto vel forberedt der med sine menn
da fienden kom vestfra.

Men det var langt mellom hver gang konger og standspersoner kom
forbi her, folk flest var stedbundne. Først da veien kom i 1660-årene ble
det etterhvert trafikk. Det var ikke bare kjøring veien var god for. Den
ble et samlingssted for folk omkring. Her møttes ungdommen sommer-
kveldene til dans og moro og voksne besindige folk til drøfting av alvor-
ligere emner, – og til sladder. Veien kom også med opplysning og skole,
med nye tanker og idéer langveisfra. Den kom med opprørsånd og krav,
men også med initiativ, tiltakslust og med nasjonalfølelse.

Vi skulle tro at det naturlige samlingsstedet på Blommenholm har vært
nede i jordet som strakte seg uhindret nedover mot sjøen foran Okshoved,
og at det har vært slik lenge før veien kom. Leikarvoll har det vel vært
her, og kanhende offersted langt tilbake i tiden.

Øverst i jordet, fornemt tilbaketrukket, har den gamle Okshoved gård
ligget i århundrer. Flott og dominerende som vi ennå ser den på Eckers-
bergs maleri fra 1860-årene, kort før jernbanen ble lagt på fylling over
jordet og ødela harmonien i dette fint avstemte landskapet. Bortsett fra
noen usle husmannsplasser har den gamle gården vært den eneste hus-

ansamling på Blommenholm helt til 1860—70 årene. En blikkfanger har den vært når fremmedfolk kom kjørende forbi. Og i mange år kunne skyssgutten peke på gården og fortelle at «der bor kammerråden». — Det var kammerråd Gustavus Strømboe. Etter et begivenhetsrikt liv i sine yngre år slo han seg i 1788 ned på Okshoved som han med kort avbrytelse hadde eiet siden 1764. Med sin fortid, sin anseelse og sitt mønsterbruk kastet han en tid glans over stedet og over veien som gikk over jordene hans. Han hadde tjent seg en formue på handel. Men for å få det rette bilde av ham som forretningsmann bør også nevnes at han i 1780 fikk den store gullmedalje «Pro Meritis» som den het, «for flid og forsagelse til handelens og skibsfartens fordel». Skal man dømme etter de 2 bøkene han utga og det vi ellers leser om ham, må han også ha vært en mere enn alminnelig klok og kunnskapsrik mann, og en modig talsmann for norsk selvstyre, eget universitet og egen bank. Kammerrådinnen hørte hjemme i de ledende familier i Christiania på den tiden.

I begynnelsen av 1760-årene avviklet Strømboe sin forretning i Christiania, solgte sitt flotte palé, det senere Victoria Hotel, og satte sin formue i eiendommer i Asker og Bærum. Han eiet en tid Kjørbo og Nesøya og en rekke andre gårder, bl. a. Okshoved. Han la ned en formue i driften av disse gårdene og drev dem frem til mønsterbruk, og ble offentlig påskjønnnet med medaljer og hederlig omtale for sitt banebrytende arbeide for jordbrukets fremme i våre bygder.

Det gikk ut med Strømboe som med så mange av hans samtidige. Fra 1780 og utover realiserer han sine eiendommer i Asker og Bærum, også Okshoved. Etter den tiden blir det stille om hans navn. Men i 1788 blir han istand til å kjøpe igjen Okshoved. Riktignok uten skog og ellers sterkt beskåret, men allikevel Okshoved. Og her hvor han tidligere kan ha bodd leilighetsvis, slår han seg nå ned og blir boende med sin kone og deres eneste barn, datteren Ingeborg. Han var da 67 år gammel og fruen 53. At Okshoved har vært ikke så lite av en herregård da Strømboe overtok den fremgår av et skifte fra 1762, hvor der er registrert ikke mindre enn 15 bygninger på gården. Snauere i så henseende er den vel ikke blitt i hans storhetstid og senere da han slo seg ned her for godt. Og vi ville kjenne ham dårlig om det ikke også har vært et mønsterbruk, og parkanlegg og have en severdighet. Her lever så de tre sitt stille liv.

Men en «herremann» og en stasgård hadde vår lille grend trots alt fått med kammerråd Strømboe. Og en glans av eventyr og svunne dagers

Kammerråd Gustavus Strømboe

Fru kammerråd Strømboe

herlighet har vel familien og huset vært omgitt av. Forholdet til almuen i bygden har sikkert vært preget av behørig respekt og ærbødighet, — ovenfra og nedad. Men vi skulle tro at kammerråden og hans frue, trots det store skille, er blitt møtt med forståelse og medfølelse da ulykken rammet dem. Ellers ville ikke datterens kjærlighetshistorie på Blommenholm blitt utgitt for et stykke skjør romantikk, slik vi kjenner den. En historie som i virkeligheten, etter hva gamle dokumenter vet å berette, ikke bare var en grå hverdagshistorie men også tragisk, nettopp fordi hovedpersonene var herregårdsdatteren og Askeladden.

Da Strømboes slo seg ned på Okshoved i 1788 ble datteren gående der for seg selv uten passende omgang. Noe godt parti var hun ikke lenger, dessuten over 30 år, en eldre frøken etter datidens målestokk. Med en gang hun kom til gårds søkte hun trøst hos gårdsgutten Johannes Engebretsen og året etter fikk hun en datter med ham. Hun ble antagelig sendt bort da hun skulle ha barnet, for datteren hun fikk, Kirsti, ser ikke ut til å være døpt i Bærum. Hvor hun ble sendt? Ja, skal vi gjette, så vil vi ut fra de små glimt vi får av hennes personlighet holde på at hun var på Blomesholm i Bohuslen. Enten da eller ved en annen anledning. Det ville ikke være ulikt henne å bytte ut Okshoved med navnet på det store svenske godset.

Giftermål mellom datteren og gårdsgutten ville foreldrene ikke vite

noe av. Et hårdt slag har det sikkert vært for dem at deres eneste barn på den måte bragte skam over familien og forspilte sine chanser til et standsmessig giftermål.

I desember 1797 dør kammerråden, og kammerrådinnen en måned etter, i januar 1798. Datteren overtar som eneste arving gården og det som ellers måtte være igjen etter foreldrene. En skyggetilværelse har hun formodentlig ført inntil da, men nå spiller hun opp for åpen scene og tar igjen det forsømte. Kort etter foreldrenes død gifter hun seg med brask og bram med Johannes. Bryllupet sto hjemme på gården. «Viede jomfrue Ingeborg Strømboe og Johannes Engebretsen», står det i kirkeboken. Og for å gjøre det riktig gjevt har de søkt og fått kongelig bevilling, et unødvendig og narraktig anstaltmakeri som bare «fine folk» kunne tillate seg, og som ikke var billig. Tilstede ved bryllupet, foruten presten og brudeparrets 10 årige datter, var bl. a. Jon og Kristen Løkkeberg, to verdige representanter for de gamle bondeslekter i Bærum. Året etter er det igjen fest på gården. Det er sønnen Ingebrets barndåp. Også ved denne anledning er storbønderne representert, blant fadderne finner vi folk fra Ramstad og Løkkeberg.

I 1801 er der folketelling i landet og på Okshoved, eller Blommenholm, som gården nå etterhvert blir kalt, finner vi Johannes Engebretsen 37 år, Ingeborg Gustavsdatter 39 år, datter Kirsti 12 år og sønn Ingebret 1 år. Etter dette skulle Ingeborg være 2 år eldre enn sin mann. I virkeligheten var hun 9 år eldre, kan vi lese oss til av kirkebøkene. Hun var 31 år gammel da hun og Johannes hadde sine hemmelige stevnemøter i Jomfrulunden, og han 22.

I 40 år driver så disse to gården sammen, – utvilsomt et interessant par etter det lille vi vet om det. Ingeborg har trolig vært en myndig dame, og noen små trekk tyder også på at hun har villet inn i kretser hvor hun mente at hun etter sin herkomst rettelig hørte hjemme. Når dertil kommer at gården de hadde var hennes arvegods, da ligger det nær å trekke den slutning at Johannes ikke hadde stort han skulle ha sagt. – Men der tar vi grundig feil. –

I 1808 ble Selskabet for Asker Præstegjælds Vel stiftet. Selskapet omfattet Asker og Bærum. Arkivet er bevart og en del av det er offentliggjort i «Bygda og Banken», et skrift som utkom i 1959 i anledning av Asker Sparebanks 100 års jubileum. I Sogneselskapet møter vi våre venner, ekteparet Engebretsen på Blommenholm. Selskapet holdt konstituerende

møte i Sandviken 14. sept. 1808. Alle som møtte der, det var 41 mannfolk, var spesielt innbudt av en selvbestaltet komité, og samtlige var folk med posisjon som ruvet i kraft av navn eller stilling, fortrinnsvis godseiere, «proprietærer» som det heter, og embedsmenn. Bare noen få bønder var funnet verdige til å innbys, På denne listen med prominente personer finner vi Johannes Engebretsen, eier av Blomesholm. Det var også anledning til å innvotere kvinner som medlemmer. Det ble aldri mange av dem, men til gjengjeld et utsøkt selskap. Og her finner vi fra første dag «madame» Engebretsen på Blomesholm.

Tanken går uvilkårlig tilbake til de gamle Strømboes, til kammerrådinnen, som var født og oppvokset i et miljø som dette med de mange representanter for det gamle Christiania-patriciatet. Ingeborg blir titulert «madame» og mannen hennes «proprietær», skjønt godset han rår over vel nærmest er for et småbruk å regne sammenlignet med de andre bøndene som er funnet verdige.

Men her i Sogneselskapet viser Johannes Engebretsen seg å være en ganske annen kar enn vi skulle ha trodd. Fra første stund gjør han seg gjeldende i denne forsamling av fremstående menn og hevder seg på en fremragende måte. Alt på det første møte blir det nedsatt en akerdyrkningskommisjon hvor han blir innvalgt, og i kommisjonens møte blir oppgavene fordelt mellom medlemmene. Johannes blir utpekt til å drive praktisk opplysningsvirksomhet til fremme av jordbruket i Østre Bærum. Det distriktet han skal ta seg av som konsulent og rådgiver for embedsmenn og proprietærer, omfatter alle de gårdene mellom Sandvika og Lysaker som idag ligger nedenfor Bærumsbanen. Også på andre områder gjør han seg bemerket. Han er f. eks. en ivrig talsmann for opprettelse av et kornmagasin i bygden og er av de første som tegner seg for en aksje.

Med ett får vi et ganske annet bilde av denne mannen enn det vi tidligere dannet oss. En ualminnelig mann må det ha vært og vi skulle gjerne visst litt mere om ham. Når det gjelder hans frue, Ingeborg, kan vi vel gå ut fra at hun har boltret seg som fisken i vannet som medlem av Sogneselskapet. Begge to er aktive medlemmer av selskapet i over 20 år, helt til det går mot oppløsning i 1830-årene.

Da er Ingeborg Engebretsen, kammerråddatteren, blitt en gammel dame. Hun dør på Blommenholm i 1838, 81 år gammel. Året etter selger Johannes gården til Lars Gulbrandsen Ammerud. Men han betinger seg føderåd og blir boende på Blommenholm til han dør i 1854, 88 år gammel.

Da hadde han hatt sitt hjem på gården i nærmere 70 år. Hvor det ble av de to barna deres vet vi ikke. De var hjemme på Blommenholm i 1801 under folketellingen. Men etter den tiden er de som sunket i jorden. Borte begge to.

På den tiden Ingeborg Strømboe og hennes mann overtar Blommenholm gård, omkring 1800, begynner det å bli mere liv og virksomhet i bygden vår, folkemengden vokser raskere enn før og trafikken blir livligere på Gamle Drammensvei.

I begynnelsen av 1800-årene blir det også regelmessig postkjøring mellom Christiania og Drammen. Før hadde budstikken gått mellom gårdene når det var noe som skulle publiseres.

Postkjøreren var ikke lenge alene om å kjøre regelmessig på Gamle Drammensvei. I 1826 ble det åpnet diligencetrafikk langs veien for større og mindre pakker og med plass for 2 passasjerer. Med en kort avbrytelse holdt den det gående til jernbanen kom i 1872. Etter en billett er diligencevognen i 1860-årene gjengitt her. Den bærer det pompøse navn «Alliancen». Navn skulle tydeligvis disse nymotens kjøretøyene ha, for i 1847 kjøpte Thomas Bennett en diligencevogn fra England og døpte den «Årvak». Han satte den i regelmessig rute utover Gamle Drammensvei til Drammen, i konkurranse med «Alliancen».

I 1872 kommer Drammensbanen. Men skal en dømme etter de mange «Ungdomserindringer» fra den tiden, har nok våre oldeforeldre foretrukket hest og vogn når de skulle utover Gamle Drammensvei til Sandviken som var målet for familieturer om søndagen. Harreschous Hotel i Sandviken ble stedet for Oslofolk i årene utover, — med sin Sandvikslaks og assorterte vinkjelder. Etterhvert kommer fotturistene som et nytt innslag på veien vår og så endelig i 1880-årene sykkelen, forløperen for det moderne hjulredskap. Samtidig holder de første byfolk sitt inntog på Blommenholm og slår seg ned på nybygde «lyststeder» ved Gamle Drammensvei. De kommer med full musikk, komponisten Ole Olsen og organisten Peter Lindeman, direktør for Musikkonservatoriet, var de første. På hver sin side av Gamle Drammensvei slo de seg ned, og husene deres, Gamle Drammensvei 187 og Drammensveien 565, står der fremdeles.

Ennå i 1880-årene er det mest Gamle Drammensvei folk holder seg til, av vane og tradisjon, men vel først og fremst fordi den er «den vakreste vei av verden», som Conradine Dunker skriver etter en kjøretur til Kjørbo i 1798.

Men, — etterhvert som «nyveien» blir opparbeidet og modernisert etter den rette linjes prinsipp og vi kommer inn i fartens tidsalder, blir Gamle Drammensvei opphøyet til å bli en vei for mere lokalbetonet trafikk. Og vel er det. Da er det mere som vi eier den selv. Og slik den er, vil vi fortsette å ha den. For intet annet sted har den bevart sitt preg av gammel norsk kongevei, som her på Blommenholm. Den dag idag er Gamle Drammensvei for oss det den opprinnelig var ment å være: «Landet til Ziirath og den Reisende til Beqvemmelighed og Tieneste».

FRA BONDEGÅRD TIL VILLASTRØK

ved *Ingeborg Lindemann f. Halvorsen*

I 1840 solgte Johannes Engebretsen Blommenholm gård — som den da het, til Lars Gulbrandsen Ammerud. Hans kone, Ingeborg, døde tidlig og barnløs. Lars Ammerud hadde gården i 32 år, og i hans tid ble jernbanen bygget. Det fortelles at han hadde tilbudt jernbanen fri grund bak uthusene på gården, slik at linjen da ville gått noenlunde rett fra Høvik til Engervannet. I stedenfor ble den lagt på den høye fyllingen på

jordet foran hovedbygningen.

Da Ammerud døde i 1898 gikk gården i arv til niesen Caroline Henriette Johnsen (1843—1918), som var gift med sakfører Carl Herman Halvorsen (1837—1924).

Det er bevart mange vakre ting fra det gamle Blommenholm. Et bord med plate i Herrebøe-fajanse er nu på Kunstindustrimuseet i Oslo. Katalogen for minneutstillingen 1959 for Herrebøe Fayance Fabrique 1759 omtaler dette bordet utførlig. Andre ting er i familien Halvorsens eie. Malerier av Gustavus Strømboe og frue finnes, og flere andre malerier med forskjellige motiver fra eiendommen, malt av J. F. Eckersberg († 1870). Et maleri viser gårdens frie beliggenhet med ubrutte jorder helt ned til Gamle Drammensvei.

Halvorsens hadde 9 barn, hvorav 2 døtre fremdeles lever. Frøken Anne Halvorsen forteller i Velle's 25-års jubileumsbok om livet på gården i hennes barndom. Dengang var det 20 kuer på båsen og 6—8 hester i stallen. Hun forteller om musikkaftner og baller i det gjestfrie hjem, om søndagsmiddager for 30—40 mennesker, og om broren Carl som lå som kadett i leir på Kadettangen og tok kamerater med hjem. St. Hans ble feiret med bål på «Toje» — senere kalt Nakkebærhaugen — det er knausen mellom

Føderådstuen «Milesten». Efter akvarell av Fritz Holland, 1898.

Gamle Drammensvei og jernbanelinjen, der Evensens hus nu ligger. I Birkelunden var det sammenkomster, ja, her ble også holdt gudstjenester, blant annet av biskop Heuch.

«Milesten» var engang husmannsplass, men gikk over til å bli føderådstue for Lars Skomaker. Derfor het skogen Skomakerskogen og huset Skomakerstuen.

Bak gården opp mot Kokkerud, som hørte til Ramstad gård, lå det jordet som het «Myra», og mot syd de store fruktbare jordene helt til Store og Lille Tomtebakken og Brynsjordet, i skogbrynet mot Presteskogen.

På den andre siden av stasjonen var Øgarn (Ødegården) med Øgarnsjordene, og mot vest var husmannsplassen Enger.

Den første parsell som ble solgt fra gården var den nåværende Munchs skole, hvor presten Johnsen i 1876 bygget det huset som ennå står. Etter ham ble veien opp til Haslum kirke kalt Presteveien, Flyin-dammen ble kalt Prestedammen og skogen Presteskogen.

Husmannsplassen Bratås, med «den beste potetjorden på Blommenholm», solgte Carl Halvorsen til sin bror Otto, og hans etterkommere bor der fremdeles. Det er tippoldebarna som nå leker i den gamle hagen.

Blommenholm Hovedgård. Efter maleri av J. F. Eckersberg, ca. 1860.

Pianofabrikant Karl Hals kjøpte plassen Hasselbakken i 1888, og hans slekt bor der idag også. Men før 1872 bodde Caroline og Carl Halvorsen der som nygifte.

Carl Halvorsen var jurist av utdannelse, og politisk interessert. Han var medlem av herredstyret i 26 år, derav 13 år som ordfører. (Det var dengang da skattøret var 4%). Det ble derfor Caroline som sto for driften av gården, og det var jo også til henne onkel Ammerud hadde gitt den.

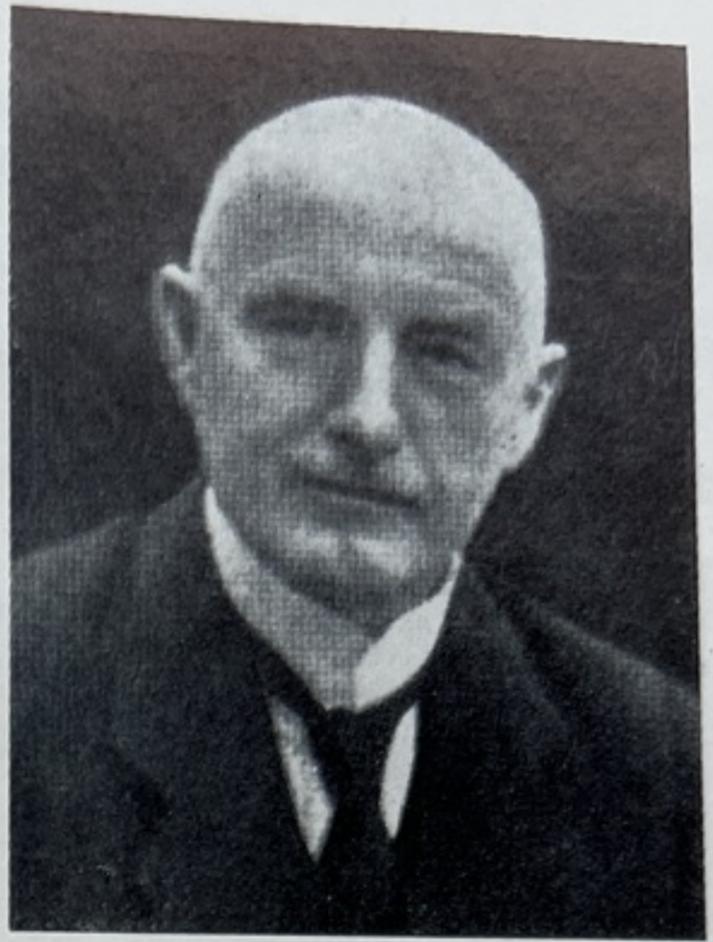
Som forvalter eller forpakter under alle de forskjellige eiere fra 1870 til idag, har fungert et medlem av slekten Sørsdal. Først kom etter tur de tre brødrene Marius, Petter og Karl, og fra 1916 Harald som er nevø av de tre brødrene.

I 1898 ble Blommenholm solgt, men Halvorsens beholdt Sjøholmen hvor de feiret sitt gullbryllup i 1915. Så solgte de også Sjøholmen og flyttet til byen.

Det var et konsortium som i 1898 kjøpte Blommenholm for kr. 160 000,—. Det besto av advokatene Rolf Jacobsen, Skjelderup, O. Holter og J. Schøyen. Disse solgte gården igjen i 1903, og nu var det overrettssakfører, ingeniør Christian Homan som kjøpte Blommenholm. Dermed begynner en ny epoke i den gamle gårdens historie.

A/S Blommenholm

Det var jobbetid i Christiania omkring århundreskiftet. En mengde nye leiegårder ble bygget, hele bydeler vokste frem. Chr. Homan var sønn av Homansbyens skaper, og han så hvilke muligheter til ekspansjon det lå i den vakre eiendommen som nu var tilsalgs. | Nær sjøen, nær jernbanen og Drammensveien som den var, hadde den alle muligheter til å bli et førsteklasses villastrøk. Chr. Homan hadde efter evner og utdannelse de beste forutsetninger for å sette planene ut i livet. Pengene skaffet han ved å danne familieinteressentskapet

Chr. Homan.

A/S Blommenholm, og selv bygget han Tomtebakken til sommerbolig.

Noen fart i tomtosalget ble det imidlertid ikke før det kom en holdeplass for jernbanen ved Blommenholm. Det var langt å gå både til Sandviken og til Høvik, på dårlige veier og uten veibelysning, og det var bare eieren av hovedbølet som hadde som privilegium å *få gå på linjen* til Høvik! Omsider kom stasjonen, men Homan måtte selv bekoste platform, stasjonsbygning m. m. Jernbanen oppførte det og sendte regning på kr. 30 000.—. 10. mai 1910 ble Blommenholm stasjon innviet med en stor fest.

Samme år sendte Homan ut innbydelse til en reguleringskonkurrans for Blommenholm-strøket. Første premie på kr. 600.— gikk til arkitektene Thune og Thürmer. Nå kom det fart i utparselleringen, og i de nærmeste år ble det solgt ca. 335 mål. Til veier, stasjonsområde og dobbeltspor gikk det ca. 100 mål. Da var det ca. 460 mål igjen, nemlig Preståsen, Birkelunden og den egentlige jordvei. Chr. Homan døde i 1933 og testamenterte sine midler til Universitetet, med advokatfirmaet Skavlan, Blom og Gram som bestyrer.

Hovedgården og hagen ble solgt som egen parsell br. nr. 68. Den siste eier var generaldirektør Hassa Horn som kjøpte den i 1922. Med uendelig vemod så Blommenholm-beboere det gamle huset gå opp i flammer 23. februar 1956. Den tragiske brann ble oppdaget av husets frue, Sigrid Horn, tidlig om morgenen. Fru Horn fikk varslet sin mann og husets

leieboere, som alle kom seg ut, men selv omkom hun. Ilden bredte seg med eksplosiv fart, og det lyktes ikke å redde ut noe av det verdifulle innbo. I løpet av noen timer brant hele det gamle hus ned til grunnen.

Den svære, gamle låven og uthusene på vestsiden av tunet var blitt revet i 1955 for å gi plass for Norsk Hydro's funksjonærboliger, og etter at hovedbygningen brant, er det nå bare forpakterboligen igjen. Blommenholm Hovedgård — som har gitt sitt navn til stedet og stasjonen, og som gav strøket sitt særpreg — den er ikke mer. Men den vil alltid leve i erindringen hos gamle Blommenholmere — særlig da hos dem som i sin barndom lekte på den gamle gård.

Blommenholms Vel de første 25 år

På et møte på Walles Hotel i Sandviken ble Blommenholms Vel stiftet 25. september 1911. Det var konsul Hans Biørnstad som tok initiativet til dette, etter å ha holdt et forberedende møte i sitt hjem, Skotvedts nåværende eiendom. Det fremlagte forslag til lover ble enstemmig vedtatt av de 17 fremmøtte parselleiere, og Biørnstad ble valgt til formann.

Det var flere oppgaver det nystiftete Vel straks måtte gi seg ikast med. Styreprotokollen fra de første årene forteller om alle de anstrengelser som ble gjort for å bedre kommunikasjonene. Blommenholm var jo bare et stoppested, ikke stasjon, og bare få tog stoppet der. Og så var det veiene. Et «skjønnhetsråd» ble stiftet, og i 1913 ble det sluttet kontrakt med Kykkelsrud om å plasere 12–15 lamper som veibelysning på Drammensveien og forskjellige andre steder. Utgiftene til veibelysningen var den største post på budsjettet. Kr. 50.— ble også bevilget til vanning av Drammensveien. Medlemskontingenten var kr. 10.— og kommunebidraget kr. 200.— pr. år.

Det gikk ikke mange årene før spørsmålet om felles kloakk ble tatt opp. Stadig drev man underhandlinger med A/S Blommenholm og med kommunen om dette. Men folk var forsiktige med pengene, og krav om et distriktsbidrag på 50 % av kloakkens kostende kunne parselleierne ikke gå med på. Endelig høsten 1929, etter 14 års arbeide med saken, ble distriktsbidraget nedsatt til $\frac{1}{3}$. Disse pengene, kr. 6 000.—, ble innsamlet i en fart, og arbeidet satt igang. Grosserer Skotvedt var formann i Vellet dengang, og samtidig medlem av herredstyre og formannskap. Jubileumsboken fra 1936 omtaler utførlig Skotvedts innsats i denne saken. Likeledes omtales ingeniør Brøtmets store arbeide med planer og tegninger.

Ikke bare fikk de forskjellige eiendommer tilknytning til kloakken, men «Ringdammen» (Gunnerusdammen) ble tømt, og hele det vannsyke jordet med de tre bekkene ble drenert.

Fra gammelt av var det 3 planoverganger over jernbanelinjen. Den ene var Presteveien som jernbanen hadde skåret tvers over, og den andre lå midt på sletten ved Sjøveiens forlengelse. Den var beregnet på driften av jordene på begge sider av linjen. Dessverre skjedde det flere ulykker ved disse overgangene, men da de hadde hevd og var meget benyttet, gikk det mange år før de ble stengt. Den tredje overgangen var ved Gamle Drammensvei og ble stengt på et tidlig tidspunkt.

Forholdet til A/S Blommenholm har vært en viktig sak for Vellet i alle de 50 år. A/S Blommenholm representerte de ikke solgte tomter og Vellet alle de solgte parsellene. Eftersom de siste ble flere og flere ble maktforholdet forskjøvet mellom de to parter, noe som kom tilsyne i brevveksling og meningsytring. Utgiftene til veienes vedlikehold og belysning skulle fordeles, og badet som Homan hadde bygget skulle også holdes vedlike. Da båthuset brant i 1927 fikk Vellet hele assurancesummen overlatt for å bygge nytt hus, men det var først i 1948 at Vellet fikk full eiendomsrett over bad og båthavn. Dermed var et gammelt stridsspørsmål omsider ute av verden.

En annen sak som Vellet tok opp med A/S Blommenholm var tomte-reguleringen. Helt fra salget i 1898 var det visse klausuler på de eiendommer som etterhånden ble solgt mellom jernbanelinjen og sjøen. På selve hovedbølet og på arealene på den annen side av jernbanelinjen heftet ingen tilsvarende forpliktelser. Vellet var derfor redd for at her kunne det i fremtiden bli bebyggelse av en annen karakter enn det «førsteklasses villastrøk» man nå hadde. En skrivelse om dette ble i 1926 sendt Bærums Bygnings- og Reguleringsvesen, som svarte at «nye tomtesalg ikke vil tillates av den ikke regulerte del, med mindre samlet reguleringsplan foreligger».

Ingen nyinnflytter kan idag forestille seg hvor små forholdene var på Blommenholm i de første 25 år av Vellets historie. Vi kjente hverandre allesammen, pratet sammen når vi møttes på stasjonen eller på veiene, og formannen i Vellet gikk på visitt til de nye medlemmer og ønsket dem velkommen. 25-års jubileet i 1936 var noe alle hadde sett frem til lenge. Så godt rystet sammen som alle var, var det naturlig at til festen skulle alle være med, og den skulle være så storartet som mulig.

Bare Rokokkosalen på Grand var god nok for festkomitéen, hvor grosserer Skotvedt var formann. 130 til bords var det, og da dansen tok til kom alle de unge dessuten.

Budstikken hadde referat fra festen gjennom flere nummer. Det var Svendsens festpolonaise og prolog som skuespilleren David Knudsen leste. Det var sanger og taler for fedrelandet og for bygden og Vellet og alle som hadde hatt med det å gjøre, og så var det svartaler og sanger. Ved hver plass lå jubileumsboken, og Dameforeningen overrakte en formannsklubbe som gave. Etter kaffen ble ingeniør Einar Rasmussen utnevnt til æresmedlem for 20 års fortjenstfullt arbeide i Vellet, og så var det sang av sangerinnen Maria Rajdl Østvig.

Og enda mere hadde festkomitéen å by på. At man hadde funnet en bete av en mammuttann i Skotvedts have var et point som måtte utnytted, og på festen ble ordenen «Den gamle Mammut» stiftet. Den høytidelige ordenspromosjonen vakte stormende jubel, og 6 fortjente herrer ble slått til riddere. Det var konsul Hans Biørnstad (Vellets første formann), ingeniør Einar Rasmussen, grosserer Skotvedt, byggmester Jacobsen (Vellets husdikter), bankkasserer Tollef Rasmussen og lektor Løken (jubileumsbokens redaktør). Dessuten fikk Vellets formann, kaptein Lie, en formannskjede — en mammut i gylden kjede.

Skuespiller Hjort-Jensen var storsereemonimester, mens noen av Vellets medlemmer hadde de andre rollene i det festlige opptoget.

Og så var det dans etterpå. Denne makeløse festen endte med at busser kjørte alle hjem da det alt var begynt å lysne av dag.

«HOMAN»

av «Babsen»

For oss som vokste opp på Blommenholm i årene etter første verdenskrig og utover i tyveårene, er det ett navn som lyser med særlig glans: *Homan*. Og med dette tenker vi aldeles ikke på villastrøket Blommenholms skaper, nei, Homan var et begrep som omfattet stranden og sjøen og først og sist badehuset. Sjøen og stranden er fremdeles meget viktige faktorer i livet på Blommenholm, men ellers er det ikke meget tilbake av det Homan vi minnes.

Homan var fremfor alt privat. Det var kun forbeholdt Velle's medlemmer, og dette påbud ble strengt håndhevet. Ved Drammensveien var der en solid port med en kraftig lås, og over porten en masse avskrekkende piggråd. Det var litt tungvint med den nøkkelen minnes jeg, det hendte vel ikke så sjelden at vi mistet den. Men så ga den oss også en følelse av å være utvalgte, og vi så med en blanding av medynk og slett skjult forakt på de stakkarne som måtte bade i gjørma på Seeberg (nåværende Nedre Ramstad).

Selve badehuset — som svært mange av Velle's medlemmer fremdeles vil huske — var stort og tidsmessig, med et riktig stort avkledningsrom, nr. 1 og 6, i hver ende, tre mindre rom, alle disse med kummer, og midt på en gang ut til stupebrettet med tre båser ved siden av. Nr. 6 var ingeniør Homans private rom og var avlåst. Gjennom nøkkelhullet kunne vi se at der var puter på benkene — en uvant luksus. Senere ble en del av nr. 6 tatt til gang, og vi fikk verandaen på vestsiden. Badet ble også delt i damebad og herrebad, noe som vi unger syntes var helt overflødig. Da så stedets fruer fikk utvirket at barn ikke hadde adgang til badet mellom 12 og 2, og at gutter over 16 år måtte ha hel badedrakt, syntes vi nok det fikk være grenser for tull, og forholdet mellom de formiddagsbadende fruer og oss barn var lenge meget kjølig.

Men intet kan overskygge de gode minner. Vi *bodde* på Homan i hele badesesongen, og den regnet vi iallefall fra 1. juni til langt ut i september. Vi ble vel halt hjem for å luke i haven eller gjøre noe annet nyttig innimellom, men det var så deilig at det ikke var telefon på Homan, så vi kunne føle oss trygge. Svømmeferdigheten var stor blant ungene, for selvom vi ikke hadde profesjonelle lærere, så var der en flokk litt eldre piker som alltid var snille til å lære barna å svømme — ja, voksne med. Selv var de som fisken i vannet, og ubegripelig flinke og modige til å stupe syntes vi, når de til og med stupte fra spiret på badehuset. Ingen som ikke selv har lekt i et sånt gammelt badehus kan forstå hvor morro det var. Sisten og gjemsel, ut og inn av kummer og vinduer, opp og ned av trapper, over vannet og under vannet!

Den egne lukten i det gamle badehuset — brytningen av sollyset i det klare vannet gjennom sprinklene i kummene, med stingsilden som svinset ut og inn — trommingen av regn på bølgeblikktaket — kvitringen av svalene som bodde tett under takskjegget — alt sammen minner som er uløselig knyttet til det gamle Homan.

Vi syntes vi var blitt gruelig flinke da vi første gang svømte til skjæret og tilbake, siden ble det Kalvøen som lokket. Men mest holdt vi oss på badet, ville vi ha litt avveksling kunne vi gå bort på stranden og sole oss. Der luktet det alltid salt og tjære, og strandnelliken blomstret i store tuer. Herinne holdt også småbarna til, for dem var det bygget en riktig stor lekegrind med bunn ute i vannet. En bademann hørte med, men de skiftet år om annet. Og Jørgensen er jo til de grader blitt ett med Homan, at minnet om de andre blekner — skjønt jeg husker nå godt hans forgjenger Hermansen med frue, som vi hadde masse morro med.

I disse fjerne år var der ikke så mange båter. De som fantes fikk til å begynne med plass ved bryggen ut til badehuset, men en kort brygge mot øst kom til ganske tidlig. Jeg kan ikke huske å ha sett ingeniør Homans stolte «Oleanna» flytende noen gang, men jeg husker godt hvor morro det var å leke ombord de årene hun henslepte på stranden — og allerbest husker jeg henne som et prektig St. Hansbål.

I 1928 var det stor St. Hansfest på Homan for å innvie det fine, nye båthuset, det gamle brente ned i 1927, og 29. juni 1929 var det atter fest, da gikk lokalrevyen «I Mammutens Fotefar» av stabelen. Alle visene var skrevet av vår lokale rimsmed Lkjac — alias byggmester Jacobsen — og de ble fremført av stedets ungdom. Alle var ikke like flinke til å lære tekstene,

«Homan» bad i 30-årene.

da gikk det på tralala, men det var like morro for det — iallefall for de opptredende.

I slutten av tyveårene kom det en ny faktor inn i bildet på Homan, nemlig kanoene. Noen var hjemmelaget og andre «ekte» indianerkanoer, men mange stammet også fra stedets lokale fabrikk, noen foretagsomme og nevenyttige gutter som laget kanoer i sin fritid. Jeg vet iallefall om én av disse kanoene som fremdeles eksisterer på en øy på Sørlandet. Kanoer er som laget til å sverme i, og de ble da også flittig benyttet. Det var betegnende at en av tidens slagere het «Bli med i kano'n min». På den måten begynte vi av og til å dra utover og utforske ukjent territorium, og der var nok å ta av. Jeg husker den flåten av robåter og kanoer som St. Hansaften 1929 gjorde strandhugg et sted i Vendelsundet, der fantes ikke ett hus på den tid.

Men — tiden gikk og Blommenholm vokste. Vannet ble skitnere og båtene flere, og den naturlige følge av dette var at flere og flere søkte utover til de herlige øer og skjær som Vestfjorden er så rik på. Om disse år kan en som selv var barn dengang få skrive i neste jubileumsbok.

FØRKRIGS- OG KRIGSÅR

Ved Riborg M. K. Knudsen, f. Fagelund

Efter den sterke aktivitet som preget Vellet rundt 25-års jubileet, fulgte noen rolige år. Vårt kjennskap til Vellets virksomhet i disse år er forøvrig mangelfullt, fordi det mangler styreprotokoller for årene 1934–1944, de later til å være gått med i dragsuget under krigen. Det merkeligste er igrunnen at det finnes en påbegynt møteprotokoll med én side utfyllt, nemlig med liste over deltagerne i generalforsamlingen 12. februar 1938, ellers intet. Imidlertid har vi Budstikkens referater fra årsmøtene å holde oss til, og de er heldigvis meget utførlige.

1937 og 1938 bød ikke på store sensasjoner, det måtte da være at Dameforeningen i 1938 forærte badet ny flaggstang! I 1937 gikk det rykter om at kommunen aktet å anlegge en båthavn for inntil 500 båter mellom Helmerodden og skjæret, og dette forårsaket en felles henvendelse fra Blommenholm, Nedre Ramstad og Solvik og Omegns Vel. Om denne henvendelse har hatt noen virkning skal være usagt, men planene er iallefall aldri blitt realisert. Samme år ble det også diskutert planer for en salgsentral for frukt i Bærum, etter initiativ fra herredsgartner Morstøl, uten at vi kan se at det ble gjort noe mere med saken. Dette år ble også grunnlaget for jubileumsfondet lagt, idet Vellet etter 25-års jubileet mottok kr. 1000 til dette formål som gave fra en tidligere Blommenholmboer.

Ellers er det stadig de samme postene som figurer på programmet: Stoppested ved Presteveien, hærverk på veilampene, kloakkavløp, Kokkerudbakken etc. Og så er det alltid fremhevet det festlige samvær som årsmøtene ble avsluttet med. I 1939 var det så festlig at Budstikken hadde to lange referater, først et fra årsmøtet og i neste nummer et fra festen.

Grunnen var at Vellet, etter ingeniør Homans testamentariske gave til Universitetet, hadde fått nye «foresatte», nemlig universitetets rektor professor Seip samt kvestor Elling, og begge disse var tilstede ved festen, som ifølge Stikka foregikk i «Blommenholm-stemming». Rektor Seip sa i sin tale at han var glad denne gaven til universitetet var kommet mens han var rektor. Han kjente Blommenholm og ville således ha lettere for å forstå Vellets krav og ønsker. Han uttalte til slutt: «Det er naturlig at vi arbeider sammen og opprettholder de gamle tradisjoner. Det ligger meget gammelt av verdi på Blommenholm som vi gjerne vil hjelpe til å bevare.» Det kan være interessant å minnes disse ord nå, når Vellet så ofte har vanskeligheter med å få universitetet til å forstå sitt syn på sakene.

Så kom krigen, og Vellets oppgaver og virkefelt ble delvis forskjøvet. Blommenholm fikk egen førstehjelpstasjon og egen avdeling av sivilt luft- og brannvern, som i 1942 ble delt i to kretser, og i 1944 ble det nedsett et katastrofeutvalg.

Veiarbeidet ble vanskeliggjort ved at det var praktisk talt umulig å skaffe arbeidshjelp, all disponibel arbeidskraft var rekvirert, og Frantze-foss var ikke istand til å levere pukk til den tid man trengte den. Veiene var allikevel ikke så aller verst på grunn av den innskrenkede biltrafikk.

Veibelysningen var et vanskelig kapittel i denne tiden. Lyset ble slukket 8. april 1940, det var da 95 lamper på Blommenholm (mot 124 idag). Først 15. november 1940 ble de forskriftsmessig blendete lamper tent igjen, men da bare 25 lamper à 15 W, så det var høyst forståelig at årsmøtene i denne tiden ble hevet ved 8-tiden – fellesbepisningen etterpå var nu en saga blott. I referatet fra årsmøtet 23. februar 1945 står det i marginen: Flyalarm kl. 20.18.

Hele tiden fortsatte tautrekkingen med A/S Blommenholm. Som overskrift over referatet fra årsmøtet 6. mars 1944 skrev Budstikken: «A/S Blommenholm er Blommenholms Vels private bøyg – som sier nei til alt.» Det var dengang særlig to stridspunkter: hvem som skulle betale vedlikeholdet av veien gjennom hovedgården til husene ovenfor, og så badet, som i 1944 ble sagt å være i «skandaløs forfatning». Men det ble iallefall gitt tillatelse for Vellet til å hugge påler i Blommenholm-skogen til reparasjon av båthavnen.

Tidstypiske trekk var diskusjonene om felleshogst og potetparseller, og så et avsnitt i årsberetningen for 1943 med overskriften: «Det gikk skitt med flesket». Der hadde vært planer om felles fleskeproduksjon for Vellets

medlemmer, men disse planer måtte oppgis da «den eneste mann som hadde anledning, fant ikke å kunne påta seg et slikt grisepensjonat. Dermed røk alle skjønne drømmer».

I 1940—41 fremkom det ny plan for regulering av Birkelunden, og Velle's styre henvendte seg til kommunen med anmodning om at tomtene ikke måtte bli på under 2 mål. Likeledes ble det bedt om å få større friareal og tverrforbindelse til Løkeberg. I forbindelse med denne regulering ble det planlagt en ny, nordvendt skibakke som skulle kunne bli en øvelsesbakke med hopplengder på ca. 25 meter. Bakkens trasé var også på det nærmeste utstukket av Velle's formann, ingeniør Graff, sammen med folk fra Bærum Skiklubb. Det er synd at disse planer ikke har latt seg realisere.

Og så kom den efterlengtede dag! I styreprotokollen står det:

7. mai 1945.

Flaggheising på badet foregikk den 7. mai kl. 18.30 i nærvær av formannen (Eistein Lage), ingeniør Narum-Hansen og badets vaktmester.

På det første årsmøte efter krigen holdt formannen en minnetale over de falne fra Blommenholm:

Alf Løken }
Nikolai Olsen } død i fangenskap i Tyskland

Ingeniør Hans C. Ekornnes — skutt på Falstad 7. oktober 1942.

1.styrmann Knut Knudsen — omkom ved M/S «Bronxville»s torpedering mars 1943

Vpl. offiser Johannes Kraft — omkom ved senkningen av panserskipet «Eidsvoll» på Narvik havn 9. april 1940

og hans sønn

Vpl. løytnant Knut Kraft — omkom ved «Bodø»s krigsforlis 4. januar 1942

EFTERKRIGSTIDEN

Av aktuar *Arne Knudsen*

Det som først og fremst preget Vellets virksomhet i de første år etter krigen, var arbeidet med å ta igjen alt som nødvendigvis var blitt forsømt av vedlikeholdsarbeide i krigsårene. Dette gjaldt både veier, veibelysning og havneanleggene. Alt var nedslitt. Det varte imidlertid flere år før forholdene ble normale, så det kom til å gå lang tid før førkrignivået var nådd.

Den almindelige boligmangel kom også til å bli opphav til mange og vanskelige problemer både for medlemmene og for styret. Kommunen hadde lister over husløse, som på sine tider omfattet flere hundre familier. Med hjemmel i loven fikk slike familier rekvirert husrom i f. eks. eneboliger på Blommenholm, etter de normer som gjaldt for det antall rom en familie etter sin størrelse hadde krav på å disponere i sitt eget hus. Det samhold som oppstod under krigen var vel en medvirkende årsak til at dette stort sett gikk bra. Såvidt jeg har kunnet se av protokollene, var det aldri nødvendig for Vellet å blande seg opp i slike problemer. Derimot førte boligmangelen til at flere av parselleierne søkte om tillatelse til å dele sine tomter. Årsaken var ofte at neste generasjon manglet husrom, og at eieren på grunn av høy alder fant det vanskelig å holde sin store have i ordentlig stand. Arbeidshjelp har det jo etter krigen vært praktisk talt umulig å skaffe. For de fleste tomter som er utskilt fra hovedgården gjelder den klausul, at det på eiendommen bare kan oppføres én enebolig. Tomtene, som i almindelighet var på minst 4 mål, kan derfor ikke uten videre deles. Slik som boligsituasjonen utviklet seg, så imidlertid myndighetene det som sin plikt å sørge for at husbyggingen ble hjulpet på alle tenkelige måter. Da også tomter var en mangelvare — delvis på grunn av skattebestemmelsene — førte dette med seg at myndighetene i stadig mindre grad tok hensyn til servitutter som hvilte på eien-

dommene. Man mente at utviklingen førte med seg et mer moderne syn. Det som hadde vært en rimelig tomtestørrelse ved århundreskiftet, er i dag tilstrekkelig for 2 eller 3 familier. Publikum er heller ikke interessert i så store tomter, da det krever meget både av arbeide og omkostninger å holde, og de høye byggeomkostninger (mangedoblet siden før krigen) også tilsier at man foretrekker mindre tomter. Jeg vil senere komme tilbake til disse interessante problemer under omtalen av noen av de konkrete saker som har vært behandlet.

Vellet har sett det som sin oppgave å bremse på denne utvikling, idet man dog har funnet det nødvendig å ta hensyn til de endrete forhold og spesielle forutsetninger i hvert enkelt tilfelle.

Samtidig har A/S Blommenholm stadig solgt flere tomter. Preståsen er etterhvert blitt praktisk talt fullstendig utparsellert, i Birkelunden er det også solgt mange tomter, og de fleste er nå bebygget. Tomtene er her adskillig mindre enn vanlig ellers på Blommenholm – helt ned til $1\frac{1}{2}$ mål. A/S Blommenholm har således moderert ingeniør Homans retningslinjer adskillig.

Som forretningsfører for A/S Blommenholm fungerte i denne periode advokat Blom. Han kjente forholdene fra Homans tid, og representerte for såvidt en viss kontinuitet. Etterhvert gjorde imidlertid universitetets innflytelse seg mer og mer gjeldende. I styret for A/S Blommenholm satt representanter for Oslo Universitet samt høyskolene i Trondheim og på Ås. Disse hadde lite eller intet kjennskap til forholdene, og særlig etter at advokat Blom døde i mars 1958, har Vellets styre måttet drive en viss informasjonsvirksomhet, særlig overfor universitetets representanter (høyskolenes folk har aldri vært særlig aktive). Vanskeligheten er at ingeniør Homan ikke fikk anledning til å etterlate seg noen skriftlig formulering av sine hensikter. Det har derfor ikke alltid vært så lett for Vellets styre å forfekte ingeniør Homans idéer overfor universitetets representanter, som på sin side ser det som sin første plikt å hevde universitetets interesser.

Imidlertid kan man godt forstå at med de forholdsvis beskjedne arealer som ennå er usolgt – stort sett er dette Bakåsen dvs. nordhellingen av Preståsen, og den nordøstre del av Birkelunden – ser man i A/S Blommenholms styre frem til den dag da denne eiendomsforretning i universitetsregi er avviklet.

Efter denne lille generelle oversikt, vil jeg så gå over til å behandle utviklingen på de viktigste områder av Vellets virksomhet hver for seg.

VEIENE var i 1945 i meget dårlig forfatning, grunnet transportvanskeligheter og fordi all disponibel arbeidskraft hadde vært rekvirert under krigen. Som tidligere nevnt ble situasjonen ikke vesentlig forandret ved krigens slutt, særlig var Gamle Drammensvei i dårlig stand. Styret forsøkte i 1947 å få kommunen til å overta vedlikeholdet av denne, men søknaden ble avslått. Det fremgår av styreprotokollen at det var dyrt og vanskelig å vedlikeholde veiene også i årene 1947 og 1948. Først i 1949, da forholdene lå bedre til rette og ingeniør Brøtmet var blitt veisjef, ble det gjort noe av betydning. I 1950 godtok styret et tilbud på senkning og utbedring av stien langs jernbanen fra undergangen i Blommenholmveien til Gamle Drammensvei. Samtidig ble det bestemt å bruke fyllmassen fra sprengingen der til utbedring av Sjøveien. Disse relativt store arbeider ble fullført vinteren 1950–51.

Efter noen års strev var veiene i 1955 i ganske god stand. Imidlertid førte den store byggevirkosomhet etterhvert til en unormalt stor belastning på veiene. Det var særlig Blommenholmveien det gikk ut over, men også veiutvidelser frem til nye boligfelt var — når byggevirkosomheten var avsluttet — som oftest i en elendig forfatning. Styret besluttet derfor i 1955 at Vellet ikke skulle overta nye veier før de var satt i full stand.

I 1956 drøftet man også asfaltering, men fant at det ville overstige Vellets økonomiske evne. Det var ikke bare hensynet til vedlikeholdet som var årsaken til at man overveiet asfaltering, men også støvplagen, som med den økende biltrafikk var blitt ganske generende. Imidlertid hadde kommunen overtatt Homansvei og Anthon Wallesvei, og disse veiene ble samtidig asfaltert. For å dempe støvplagen på grusveiene ble det innkjøpt veisalt, og utgiftene til dette ble stort sett refundert av kommunen.

I 1957 besluttet kommunen å overta 12 km. av bygdens velveier hvert år. Overtagelsen medførte imidlertid problemer, da kommunen bare var villig til å overta veier som var i forskriftsmessig stand efter kommunens retningslinjer. Dette er antagelig grunnen til at kommunen først i 1960 overtok Blommenholmveien, til tross for at Vellets styre i årevis hadde søkt om det.

I 1959 overtok kommunen Gamle Drammensvei og Preståsen, og Sjøveien ble overtatt fra 1. januar 1961. I dag er det således bare en liten del av veiene på Blommenholm som vedlikeholdes av Vellet. Selv om en vesentlig del av omkostningene har vært refundert fra kommunen, har

allikevel arbeidet med veiene vært en ganske stor administrativ belastning for styret og arbeidsmessig for veisjefen. Det meste av dette er nå bortfalt.

I 1960 støttet Vellets styre en søknad fra huseiere på Preståsen til kommunen om å få Preståsen asfaltert. Huseierne tilbød seg å betale halvparten av omkostningene, og kommunen har godtatt forslaget i betraktning av den betydelige støtte huseierne yter.

VEIBELYSNINGEN var også i dårlig stand i 1945. Under krigen var det innført blanding av veibelysningen, men denne ble avviklet ved krigens slutt. Anlegget var imidlertid i en elendig forfatning, og en hel fornyelse var påkrevet. Det var imidlertid ganske umulig å skaffe nytt materiell. Først i 1951 ble det skiftet ut endel gamle armaturer, det samme ble gjort i årene 1952 og 1953. Sistnevnte år fikk man også et par nye lamper, og man gikk nå inn for etterhvert å skifte ut de gamle 40W pærer med nye på 60W.

I 1956 besluttet styret at Vellet skulle bekoste veibelysning i Birkelundsområdet, under forutsetning av 50% refusjon fra kommunen, slik som praksis etterhvert var blitt.

På årsmøtet våren 1958 ble det vedtatt å få et sakkyndig oversyn over hele anlegget med forslag til forbedringer. På grunnlag av dette ble det samme år foretatt større forbedringer og utvidelser. Det gamle tenningsuret var etterhvert blitt fullstendig utslitt, og ble erstattet av automatisk tenning koblet sammen med tenningen på Drammensveien.

Også i 1959 fikk man endel nye lamper, slik at antallet i dag er 124.

Det har særlig i de siste årene vært adskillig lampeknusing. Styret har flere ganger henstillet til medlemmene å passe på sine barn, og truet med å overlate saken til politiet hvis forholdene ikke bedrer seg. Det bør her tilføyes at det er grunn til å tro, at ihvertfall endel lampeknusing skyldes ungdom fra nabodistriktene. Lampeknusingen medfører et ikke ubetydelig ekstraarbeid for lyssjefen og hans assistent, og for Vellet betyr det unødvendige utgifter. Det ville være å ønske at ungdommens sportslige interesser tok andre og mer positive baner. Det er foreldrenes ansvar å påvirke sine håpefulle i riktig retning.

BADET – BÅTHAVNEN. Naturlig nok var også badet og havneanlegget i en meget dårlig forfatning i 1945. I denne situasjon ble det aktuelt å få bragt klarhet i eiendomsforholdet og disposisjonsretten til bad

og havneområde. Problemet var at Vellet var forpliktet til å vedlikeholde $\frac{1}{3}$ av bryggen som det i sin tid hadde bekostet oppsatt, men derimot ikke hadde anledning til å foreta utbedringer av resten av anlegget. Man mente at tilfredsstillende forhold ikke kunne oppnås før Vellet fikk den fulle disposisjonsrett over det hele, og dermed også påtok seg de forpliktelser overfor medlemmene som A/S Blommenholm nå hadde. Til gjengjeld burde selskapet betale Vellet en passende erstatning. Man var allikevel klar over at medlemmene måtte betale en viss avgift i tillegg til kontingenten. På årsmøtet i 1946 ble det fremlagt forslag fra styret om en løsning etter disse retningslinjer. Forslaget gikk også ut på at badehuset skulle rives, og avkledningsskur settes opp inne på land.

Styret fikk fullmakt til å forhandle med selskapet etter disse retningslinjer, men først på generalforsamlingen i 1947 ble det gitt styret fullmakt til å slutte en avtale med A/S Blommenholm. Ifølge Budstikken dreiet det seg om verdier for 50–60 000 kroner. Vanskeligheten var imidlertid at man måtte ha tillatelse fra hver eneste parselleier som hadde adgang til bad og båtfeste ifølge klausul i skjøtet. Det ble derfor nedsatt et utvalg som fikk i oppdrag å innhente slik tillatelse fra samtlige.

Forholdene ved bad og havneområde hadde hittil vært ivaretatt av en egen havne- og badekomité innenfor Vellets styre. I referat fra styremøte 10. mars 1948 nevnes for første gang tanken om dannelse av en egen båtforening. På årsmøtet våren 1948 ble idéen fremlagt og fikk stor tilslutning. Det ble oppnevnt et utvalg som skulle innkalle til konstituerende generalforsamling i båtforeningen. — Badehuset var nå i mellomtiden blitt revet.

Det viste seg imidlertid å være vanskelig å få underskrifter fra samtlige av Vellets medlemmer. På styremøte 22. september 1948 ble det referert at det ennå manglet 38. Man ville derfor søke om å få avtalen med A/S Blommenholm i orden allikevel, i håp om at full tilslutning etterhvert kunne oppnås.

Det er ikke mulig å finne noe i protokollen om når avtalen ble inngått, men det må antagelig ha vært ved årsskiftet 1948–49. Iallfall ble Båtforeningen konstituert i januar 1949, og den fikk kr. 20 000 av A/S Blommenholm for å overta selskapets vedlikeholdsforpliktelser. Vellet har rett til å være representert med ett medlem i Båtforeningens styre.

Hermed lå forholdene vel til rette for en mer rasjonell løsning av bad- og havneproblemene på Blommenholm. Den videre utvikling fremgår av egen artikkel om Båtforeningen.

SERVITUTTENES HOLDBARHET. Tomtedeling var som nevnt foran et problem som stadig dukket opp i årene etter 1945. På en ekstraordinær generalforsamling høsten 1946 ble det således protestert mot oppdeling av Fagelunds eiendom, hvor eierens datter og svigersønn ønsket å oppføre hus på halvparten av den 4 mål store eiendom. Likedan ble det gjentatte ganger protestert mot deling av fru Haugs eiendom, senest høsten 1948.

Imidlertid forstod man etterhånden at det ville være uholdbart å pukke på ordlyden i de gamle servitutter. I styremøte 7. desember 1951 ble det referert at det var planer om å oppføre en tomannsbolig på Preståsen, med samtykke av A/S Blommenholm. Styret var av den oppfatning at man så langt det var mulig burde holde på de gamle bestemmelser, men fant ikke å kunne foreta seg noe i den foreliggende sak.

I 1952 var det planer om å oppføre en 6-mannsbolig i Gamle Drammensvei. Det lyktes styret å forpurre dette ved en kraftig henstilling til kommunen om å respektere servituttene.

I 1955 forelå planer om bebyggelse av jordet nord for hovedgården. Det var et boligbyggelag bestående av funksjonærer i Norsk Hydro som var interessert i å oppføre 5 eneboliger samt 3 tomannsboliger her. En av naboene protesterte, men Vellets styre fant at bebyggelsen ikke kunne sies å være generende. Det ble derfor overfor kommunen bare ytret ønske om en noe endret tracé for midtveien i bebyggelsen, slik at en ved rundkjøring kunne lette snebrøyting for eiendommene innenfor hovedgården.

Samtidig var et byggelag gått i gang med bygging på Engerjordet. Etter vedtektsendringen i 1954 falt det siste prosjekt utenfor Vellets område, og i februar 1956 besluttet styret definitivt at man ikke ville motsette seg bebyggelse av Engerjordet.

I denne tiden ble det forøvrig i enkelte spesielle tilfeller gitt samtykke til tomtedeling.

Den vanskeligste saken Vellet har hatt til behandling var vel da Thunes Mek. Verksted kjøpte direktør Sommerfeldts eiendom «Milesten», og det viste seg at det var planer om å benytte eiendommen til læregutthjem. Etter et møte av naboer hos Oscar Thue 25. oktober 1955, ble det besluttet å protestere overfor A/S Blommenholm.

På ekstraordinær generalforsamling 4. oktober 1956, innkalt på anmodning av 35 medlemmer, forelå det til behandling et utkast til avtale om bebyggelse av «Milesten». Etter dette utkast ville ulempene ved læregutthjemmet bli noe begrenset, idet antallet av beboere var skåret adskillig

ned, og det ble videre opplyst at hjemmet ville bli flyttet etter 5 år. Mange medlemmer var imidlertid ikke tilfreds med en slik ordning, og de fleste naboer protesterte kraftig under diskusjonen. Man drøftet muligheten av å få lovligheten av en slik disponering av eiendommen prøvet for retten. Det var tenkelig at A/S Blommenholm ville anlegge sak, men omkostningene måtte formodentlig bæres av andre. En måtte regne med en langvarig prosess, som kanskje ville gå helt til Høyesterett. Styret mente at Vellet ikke kunne påta seg en slik risiko, og anbefalte – riktignok med tungt hjerte – at avtalen med Thune ble inngått. Stemningen på møtet var imidlertid sterkt imot en kapitulasjon. Frivillig utligning på medlemmene for å dekke saksomkostningene ble drøftet. Til slutt ble et forslag fra Bonde Kittelsen vedtatt med 95 mot 14 stemmer, om at Vellet skulle anlegge sak. Noe vedtak om dekning av omkostningene ble ikke fattet.

Det ble nedsatt et utvalg på tre medlemmer til å arbeide med saken, og dette utvalg henvendte seg til formannen i styret for Thunes Mek. Verksted, generalkonsul Erling Lind. Det viste seg da at styrets formann var uvitende om de servitutter som hvilte på «Milesten», og han lovet straks å ta saken opp med styret. Den lykkelige løsning på saken ble at Thune skrinla sine planer om læregutthjem på Blommenholm, og «Milesten» er bevart som enebolig.

Foranlediget av denne saken vedtok styret 11. november 1955 en protokollasjon som blant annet ga uttrykk for at det var «ønskelig at Blommenholm-distriktet også i fremtiden får beholde sin forholdsvis åpne bebyggelse med vanlige eneboliger». Styret besluttet også å ta opp spørsmålet om servituttenes holdbarhet. Protokollasjonen gikk videre ut på at man allikevel bør vurdere den enkelte sak etter de foreliggende omstendigheter, idet man bør ta hensyn også til eierens interesser – vanskelighetene ved vedlikehold av eiendommen osv. Likedan bør hensyn tas til vanskelige boligforhold samt andre sosiale og samfunnsmessige forhold.

Den 23. februar 1956 inntraff noe av en katastrofe, idet hovedgården brant ned. Denne begivenhet er omtalt i en annen artikkel.

Eiendommen ble kjøpt av ingeniør Selvaag som planla å bygge 10 leiligheter på det 10 mål store område – dels i enmanns- og tomannsboliger.

Dette var en langt sterkere utnyttelse av arealene enn noen gang tidligere foretatt på Blommenholm, og styret protesterte gjentatte ganger energisk

Tunet på Blommenholm Hovedgård. Efter akvarell av Arent Christensen, 1940.

både overfor kommunen, A/S Blommenholm og ingeniør Selvaag. Det ble endelig på generalforsamlingen våren 1957 vedtatt å uttale overfor de interesserte parter, at Vellet motsetter seg en utnyttelse som svarer til oppførelse av mer enn 6 eneboliger eller 4 tomannsboliger.

Imidlertid hadde kommunen også planer, nemlig om å oppføre en skole på området, og Vellets protester førte til at Selvaag makeskiftet området med kommunen. Skoleplanene har fått Vellets tilslutning, dog med forbehold om en annen løsning av veiproblemet enn det som kommunen har fremlagt. Kommunen har allikevel holdt fast ved sine egne planer, som imidlertid ennå ikke er satt ut i livet.

En annen klausul som har skapt problem, om enn i langt mindre målestokk, er den som fastslår at det ikke på eiendommene må drives ervervs-messig virksomhet som kan genere naboene. I Homansvei ble det i en rekke år drevet fremstilling av plastprodukter. Dette medførte til sine tider en ubehagelig lukt, som under visse vindretninger kunne genere enkelte av naboene. Styret fikk gjentatte ganger protester fra disse, og det var flere ganger befaring på eiendommen. Det var imidlertid ikke lett å

konstatere noen lukt ved disse befaringer. Man fant også at det var vanskelig å sette saken på spissen, så lenge det ikke var mulig for eieren å få egnete lokaler noe annet sted. Virksomheten er imidlertid nå flyttet.

FRIAREALENE på Blommenholm er blitt mindre og mindre. Det meste av Preståsen var bebygget i 1945, men parselleringen fortsatte etter krigen. Det vakte stor og berettiget harme hos beboerne på Preståsen da det gjenværende friareal «Lundsletta» ble solgt, til tross for Vellets protester. Saken var så meget mer oppsiktsvekkende som en rekke parselleiere hadde kjøpt sine tomter etter å ha vært forelagt et kart over området hvor «Lundsletta» var avmerket som lekeplass.

Samtidig sto man foran en innsnevring av Birkelunden, man hadde absolutt ingen sikkerhet for at ikke hele området ville bli utparsellert. Riktignok visste man at Birkelunden i kommunens reguleringsplan var ført opp som friareal, men dette var ingen realitet så lenge kommunen ikke hadde midler til å kjøpe området. Det var også etterhånden begynt å spre seg tvil om det nåværende styre i A/S Blommenholm ville følge ingeniør Homans intensjoner. Saken ble tatt opp med selskapet allerede i 1945, uten at noen avtale ble inngått. «Lundsletta», som hadde vært brukt som barnehage i mange år, ble bebygget i 1947. Dette førte til at Vellet tok opp spørsmålet om en annen plassering av barnehagen. Denne saken er behandlet i artikkelen om husmorlaget.

I 1955 dukket det opp planer om å bebygge Bakåsen med flere boligblokker. A/S Blommenholm var interessert i disse planene, og ville gjerne kvitte seg med området. Vellets styre protesterte overfor kommunen, og anmodet om at området måtte bevares som friareal. Kommunen svarte at Bakåsen ikke egnet seg som friareal og var regulert for bebyggelse. Vellets styre protesterte imidlertid kraftig i august 1956, og planene ble henlagt samme høst.

For å bevare Birkelunden tok styret i april 1957 opp spørsmålet om å vise sin interesse for området ikke bare for 17. mai-feiring. Man kom inn på muligheten av å kjøpe stabburet på Blommenholm hovedgård, som skulle rives i forbindelse med Hydrobyggene. Stabburet mente man kunne settes opp i Birkelunden og brukes både av speiderne og andre. Styret tok kontakt med speidergruppen og husmorlaget samt med en arkitekt, og retningslinjer for det videre arbeid ble utarbeidet. Speiderne kjøpte stabburet for kr. 2500 og lagret det foreløpig i nærheten. På årsmøtet

Birkelunden 17. mai.

1958 ble det besluttet å bevilge kr. 3500 av Vellets midler til oppførelse av huset, under forutsetning av at dette kunne skje i Birkelunden. Finansieringen skulle dermed kunne ordnes.

Det viste seg imidlertid å være umulig å oppnå tillatelse fra A/S Blommenholm til dette prosjekt. Selv ikke bygging av tomt i Birkelunden ville selskapet overveie.

I mellomtiden var det, i 1958, dukket opp nye planer om bebyggelse av Bakåsen. Advokat Blom var nå død, og det viste seg at universitetet selv ville overta forretningsførselen. Både professor Heintz, som dengang var styremedlem i Vellet, og formannen satte seg i forbindelse med universitetets representant kvestor Elling, uten at det lyktes å bibringe ham noen forståelse av de retningslinjer som ingeniør Homan hadde fulgt, eller beboernes berettigete krav på å få beholde visse friarealer. Saken ble også av formannen tatt opp med universitetets rektor.

Samtidig protesterte styret igjen overfor kommunen mot bebyggelse av Bakåsen, og fremhevet spesielt det uheldige ved at også kloakk fra denne nye bebyggelse skulle føres ut i Blommenholm-bukten, som på forhånd var forpestet i foruroligende grad. Også denne gang ble protesten tatt tilfølge – man antok nettopp på grunn av argumentet om kloakkproblemet.

Spørsmålet om Birkelunden er imidlertid ennå i dag uløst. Bebyggelsen eter seg nå innpå selve festplassen, men det er håp om at det skal lykkes å få et mer positivt samarbeide igang med den nyutnevnte kvestor.

Før krigen var det satt i stand en ganske pen skibakke for gutter på østsiden av Birkelunden, den såkalte Kokkerudbakken, som den gang var adskillig brukt. I løpet av krigen forfalt den imidlertid fullstendig, og først i de senere år er interessen for bakken igjen våknet. Med hjelp fra Bærum Skiklubb har noen Blommenholm-gutter satt bakken i stand, og søkt Vellet om bidrag til lysanlegg. Vellet har gitt tilsagn om støtte og tatt opp saken med nabovellene, som også har stillet seg imøtekommende. Bærum Skiklubb vil ta saken opp med kommunen om ytterligere støtte. Den vil også søke om bidrag fra statens tippemidler.

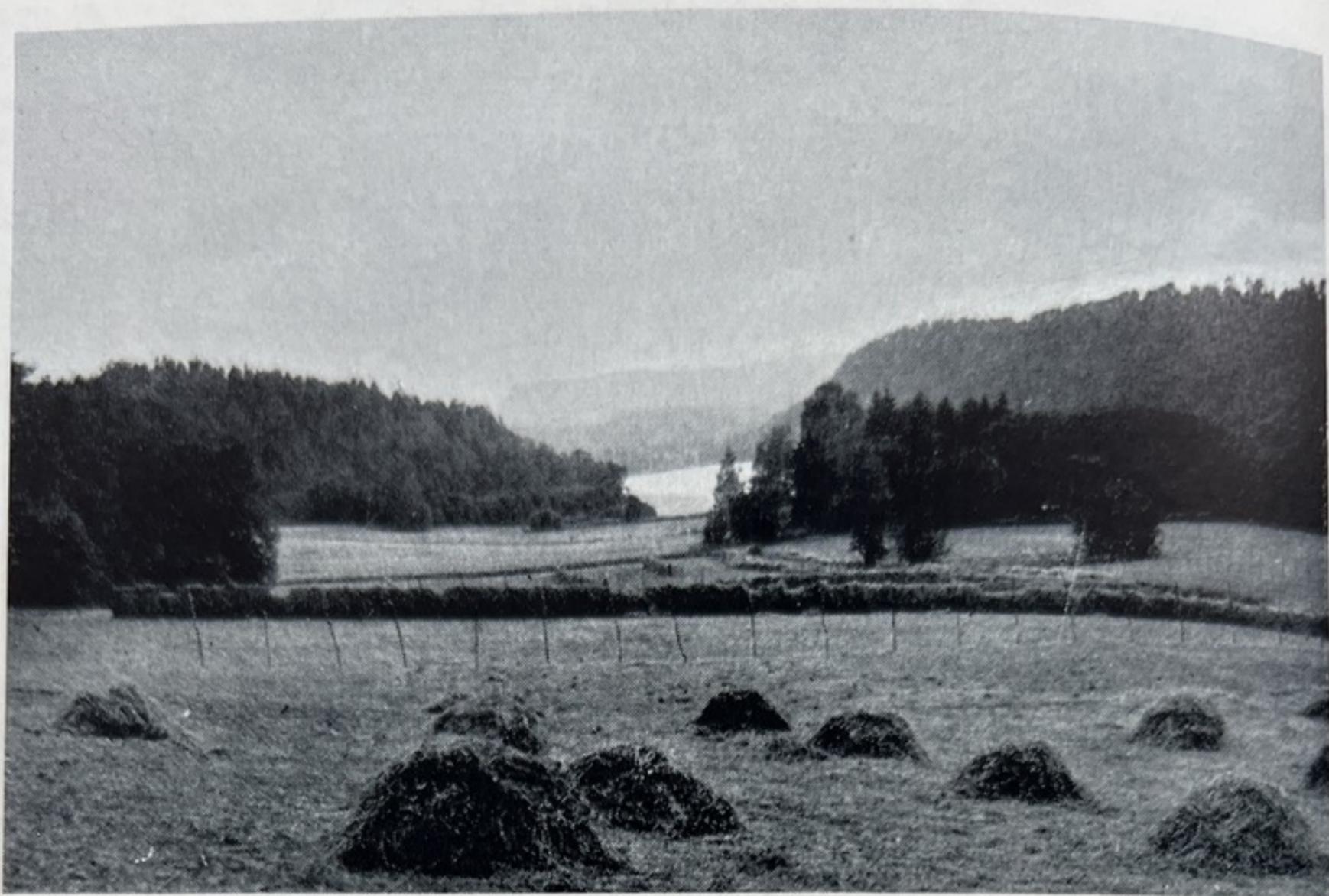
VEDTEKTENE ble endret på generalforsamlingen 29. mars 1954 etter forslag fra den lovkomité som ble oppnevnt i 1952. Den viktigste forandring gjaldt opptagelsen av nye medlemmer. I lovenes § 2 heter det nå:

«Vellets virkefelt er i prinsippet begrenset til det område som består av eller er utskilt av Blommenholm Hovedgård, gård nr. 9 i Østre Bærum.

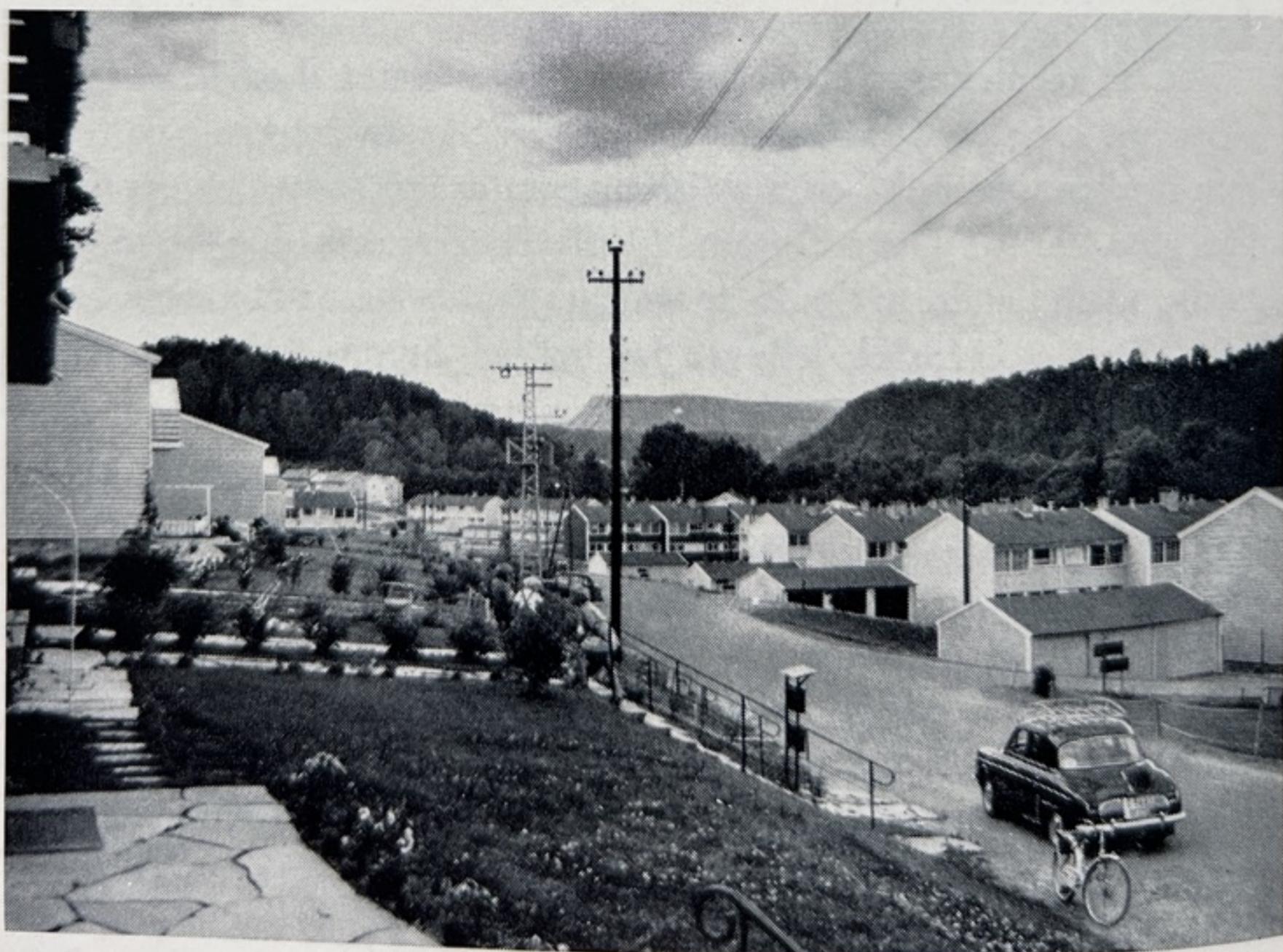
Rett til medlemskap har eiere av grunn innenfor dette område når eierne pr. 1. januar 1954 har sluttet seg til Vellet. Styret kan også oppta som medlemmer andre eiere av grunn som er utskilt fra den opprinnelige gård nr. 9 i Østre Bærum. Medlemssøkere kan dog henvises til medlemskap i andre vel, men spørsmålet bør da først være drøftet med disse eller i et eventuelt fellesråd for vellene. Styrets avslag på søknad om medlemskap kan innankes for årsmøtet.»

Begrunnelsen for dette var først og fremst at oppgavene holdt på å overstige Vellets kapasitet. Det er grenser for hva amatører kan overkomme på frivillig og ulønnet basis, og dette viste seg i stigende utstrekning ved vanskelighetene med å skaffe folk som var villig til å påta seg tillitshverv innenfor Vellet.

Engerjordets Borettslag søkte i 1958 om opptagelse i Vellet. Området er utparsellert av Blommenholm Hovedgård, og laget kunne derfor sies å ha en viss rett til opptagelse. Imidlertid hadde styret etter lovendringen i 1954 anledning til å avslå en slik søknad. Dette ble gjort, med den begrunnelse at Vellet allerede hadde mer enn nok med å greie sine oppgaver, og ikke

Engerjordet som det var.

Engerjordet idag.

kunne påta seg ansvaret for et fordoblet medlemsantall. Dertil kom at laget allerede hadde sin egen administrasjon som ikke kunne oppløses på grunn av Husbankfinansiering av byggene, og man ville derfor få en dobbeltadministrasjon. Kommunen støttet opprinnelig lagets søknad, men sluttet seg til Velle's syn da den nærmere begrunnelse ble fremlagt under et møte i herredshuset hvor de interesserte parter var representert.

FORHOLDET TIL NORGES STATSBANER bør omtales. Dels gjelder det vedlikeholdet av parkanlegget rundt stasjonsbygningen — dette område ble i sin tid skjenket av ingeniør Mustad mot at N.S.B. sørget for vedlikeholdet. Særlig i de første etterkrigsårene var vedlikeholdet lite tilfredsstillende, og styret fant flere ganger å måtte ta opp saken med N.S.B.

Videre har styret flere ganger forlangt en mer presis avvikling av rutene, særlig gjelder det togene 8.18 og 19.23 til Oslo.

En større sak er spørsmålet om stoppested ved den sperrete overgang ved Presteveien. Bebyggelsen på Preståsen har gjort det aktuelt å plasere et stoppested mellom Blommenholm og Sandvika, og dette behov er ytterligere forsterket ved den nye bebyggelse på Engerjordet. Spørsmålet henger også naturlig sammen med åpning av over- eller undergang på dette sted.

Efter mange henvendelser fra Velle's side, uttalte endelig N.S.B. i 1956 at man var stemt for å opprette et stoppested ved Presteveien, men at over- eller undergang måtte bekostes av andre. Saken er derefter overlatt Midtre Bærum Velråd, som har henvendt seg til kommunen for å oppnå den nødvendige økonomiske støtte derfra.

KLOAKKRENSSEANLEGG er blitt mer og mer påkrevet i den senere tid efter som befolkningen i Bærum er steget (henimot fordoblet siden 1940). Velle't har flere ganger henledet kommunens oppmerksomhet på de fortvilte forholdene. Rådmannen tok i 1952 opp spørsmålet om renseanlegg i Solvikbukten, og saken ble støttet av Velle't sammen med Ramstad og Solvik Vel. Efter at Ytteborg anla sak mot kommunen ble kloakkutløpet lagt lengere ut. Dette betød imidlertid ingen forbedring for Blommenholms Vel, da utløpet nå ble liggende rett ut for vår brygge. Endelig er det i år blitt lagt ut en forlengelse helt ut til sundet mellom Høvikodden og Kalvøen. Noen vesentlig forbedring blir det allikevel ikke før vi får et effektivt renseanlegg.

TELEFONKIOSK ble det etterhånden et behov for, etter som det var umulig for innflytterne å få egen telefon. Saken ble av Vellet tatt opp med O.T.A. i 1949. Etter å ha purret i årevis, fikk man endelig i 1956 tilsagn om at kiosk ville bli satt opp i nærheten av stasjonen. Etter fornyet purring i 1957 ble arbeidet endelig påbegynt i 1958.

MIDTRE BÆRUM FELLESRÅD ble opprettet i 1953 for å ivareta saker av felles interesse for vellene i Midtre Bærum. Ved vedtektsendringen av 1954 ble det åpnet adgang for Vellet til å være med på slike felles institusjoner, innmeldelsen var da allerede skjedd (i 1953). Saker som Fellesrådet har behandlet er klausulenes holdbarhet, friareal, turveier, renseanlegg, Fornebusaken, kommunens overtagelse av veiene, stoppested i Presteveien, bussenes holdeplasser og meget annet.

Det er åpenbart at en slik felles institusjon lettere kan oppnå resultater hos myndighetene på det prinsipielle plan enn en enkelt Velforening. Blommenholm har ved dette samarbeid også vært representert i Aksjonsutvalget mot Oslofjordens forurensning som har utrettet et utmerket arbeid for selve Oslofjorden.

Gjennom Fellesrådet er Blommenholm også med i Bærum Velforbund som omfatter praktisk talt alle vel i Bærum. En annen felles institusjon er Bærum Folkeakademi som er opprettet i 1959 av alle Velforeninger tilsluttet Velforbundet.

Innenfor Velforbundet er den viktigste sak for tiden Fornebusaken, og det ble i 1959 nedsatt en ny komité med mandat å gjøre hva som gjøres kan for å motarbeide at Fornebu utvides til jetflyplass. Blommenholms Vel er ikke representert i denne komité.

ØKONOMIEN er i denne perioden kraftig styrket. Dels skyldes dette at kontingenten i 1947 ble forhøyet fra 20 til 30 kroner, dessuten er medlemstallet økt fra 111 i 1945 til 189 i 1961. Riktignok økte samtidig Vellets oppgaver betraktelig. Imidlertid vokste også de kommunale bidrag, og etterhvert som kommunen har overtatt det vesentligste av veiene er økonomien blitt mindre anstrengt.

Følgende oversikt gir et bilde av utviklingen fra 1945 til årsskiftet 1960–61 (regnskapene for båthavnen og badet er holdt utenfor for å få sammenlignbare tall):

	1.1.1946	1.1.1961
	kr.	kr.
<i>Inntekter</i>		
Kommunale bidrag	1 300	10 520
Kontingent	2 170	5 520
Bankrenter.....	68	577
<i>Utgifter</i>		
Veibelysning	1 077	4 720
Veiene	2 376	4 022
Div. utgifter	348	1 439
<i>Overskudd</i>	÷ 545	6 135
<i>Formue</i>	7 808	24 238

I tillegg til den nevnte formue pr. 1. januar 1961 kommer den storartede testamentariske gave på kr. 10 000 fra Vellets gamle velynder, grosserer Oscar Skotvedt. Etter testators ønske skal midlene brukes til forskjønnelse av Blommenholmdistriktet.

Efter forslag fremsatt på generalforsamlingen i 1953 fikk Vellet lønnet foretningsfører. Jobben ble overdratt Karl Væthe som i flere år hadde vært formann i Vellet, og som kjente forholdene ut og inn. Han har siden hatt stillingen mot en beskjeden godtgjørelse.

FREMTIDEN. Det er alltid vanskelig å spå, særlig om fremtiden! Ganske spesielt gjelder det i dette tilfelle hvor man er inne i en periode med rask utvikling på de forskjellige områder. Det ser ut som om kommunen er innstillet på etterhvert å overta sine egentlige områder — veiene og veibelysningen. Dette vil vel ingen protestere mot, derved vil en kunne oppnå en sakkyndig og rasjonell behandling. Mange mener at Vellets berettigelse dermed er bortfalt, men dette kan ikke være riktig. Gjennomlesningen av denne korte beretning burde overbevise enhver om at det ennå er nok av saker som Vellet skal og bør ivareta for sine medlemmer. For det første er det slett ikke sikkert at kommunen ved overtagelse av veiene tilgodeser de lokale interesser i tilstrekkelig grad. Dertil kommer slike viktige saker som servituttenes holdbarhet, rensaneanlegg, friarealer, turveier og den evige Fornebusaken.

Oscar Skotvedt.

Efter min oppfatning skal Vellet virke som et høyst nødvendig korrektiv for myndighetene — det kan være nødvendig å ha noe å bremse med om farten noen ganger skulle bli for stor, eller det kan være like nødvendig med et insitament i andre retninger.

Til slutt vil jeg minne om første setning i vedtektenes formålsparagraf:

«Blommenholms Vel har til formål å verne om stedets interesser og dets harmoniske utvikling og dra omsorg for god skikk og orden, så Blommenholm blir et vakkert og trivelig sted.»

Det er tydelig det er dette som har vært i grosserer Skotvedts tanker da han testamenterte Vellet den tidligere nevnte gave. La oss ta dette som en appell til alle medlemmer om å slutte opp om Vellets arbeide.